

Stenografični zapisnik

devete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 14. februarja 1912.

Navzoči: Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič. Vladna zastopnika: C. kr. deželni predsednik eksccellenca Teodor baron Schwarz in c. kr. okrajni glavar Karol grof Künigl. Vsi člani razen: Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, eksccellenca Josip baron Schwegel, Anton baron Codelli, Henrik pl. Schollmayer-Lichtenberg, Josip Lenarčič, dr. Fran Novak, Josip Supančič in dr. Janko Vilfan. Zapisnikarja: dr. Karol baron Born in dr. Ivan Zajec.

Dnevni red:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
2. Priloga 68. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 123% doklade v občini Hrenovice l. 1912.
3. Priloga 69. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 150% doklade v občini Bukovje l. 1912.
4. Priloga 71. — Poročilo deželnega odbora glede popolnitve kuratorija in imenovanja enega stalnega ravnatelja deželne banke.
5. Priloga 73. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju nad 100% doklad v občini Knežak l. 1912.
6. Poročilo kmetijskega odseka o preosnovi pouka in gospodarstva na kranjski kmetijski šoli na Grmu in o izpremembi šolskega statuta (k prilogi 23.).
7. Poročilo upravnega odseka:
 - a) o poročilu deželnega odbora glede izpremenjenega načrta novega lovskega zakona (k prilogi 17.) in o samostojnem predlogu poslanca grofa Margherija in tovarišev glede izpremembe §1. zakona z dne 22. avgusta 1889 (dež. zak. št. 20) o prepovedanem lovskem času (št. XX.);
 - b) o samostalnem predlogu poslancev Ravnikarja, dr. Žitnika in tovarišev glede ustanovitve mesta okrožnega zdravnika za Pivko in Košansko dolino s sedežem v Št. Petru (št. XVII.);

Stenographischer Bericht

der neunten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 14. Februar 1912.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Ivan Šusteršič. Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Exzellenz Theodor Freiherr von Schwarz und k. k. Bezirkshauptmann Karl Graf Künigl. Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Exzellenz Josef Freiherr von Schwegel, Anton Freiherr von Codelli, Henrich von Schollmayer-Lichtenberg, Josef Lenarčič, Dr. Franz Novak, Philipp Supančič und Dr. Janko Vilfan. Schriftführer: Dr. Karl Freiherr von Born und Dr. Ivan Zajec.

Tagesordnung:

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.
2. Beilage 68. — Bericht des Landesausschusses über die Einhebung einer 123% Umlage in der Gemeinde Hrenovice im Jahre 1912.
3. Beilage 69. — Bericht des Landesausschusses über die Einhebung einer 150% Umlage in der Gemeinde Bukovje im Jahre 1912.
4. Beilage 71. — Bericht des Landesausschusses, betreffend die Ergänzung des Kuratoriums und Ernennung eines ständigen Direktors für die Landesbank.
5. Beilage 73. — Bericht des Landesausschusses über die Einhebung von 100% übersteigenden Umlagen in der Gemeinde Grafenbrunn im Jahre 1912.
6. Bericht des Landwirtschaftsausschusses über den Bericht des Landesausschusses, betreffend die Reorganisation des Unterrichtes und der Wirtschaft an der krainischen landwirtschaftlichen Schule zu Stauden und die Änderung der Schulstatuten (zur Beilage 23.).
7. Bericht des Verwaltungsausschusses:
 - a) über den Bericht des Landesausschusses, betreffend den abgeänderten Entwurf eines neuen Jagdgesetzes (zur Beilage 17) und über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Grafen Margheri und Genossen wegen Abänderung des §1 des Gesetzes vom 22. August 1889 (L.-G.-Bl. Nr. 20), betreffend die Schonzeit (Nr. XX);
 - b) über den selbständigen Antrag der Abgeordneten Ravnikar, Dr. Žitnik und Genossen betreffend die Kreierung einer Distriktsarztesstelle für die Poik und das Košana-Tal mit dem Sitze in St. Peter (Nr. XVII.);

c) o samostalnem predlogu poslanca dr. Zajca v zadeni izpremembe zakona z dne 20. julija 1910 (dež. zak. št. 27) o varstvu ptic (št. V.);

d) o samostalnem predlogu poslanca Matjašiča in tovarišev glede zgradbe mostu čez Kolpo pri Gribljah (št. XVIII.);

e) o prošnji občine Polšnik za popravo okrajne ceste Polšnik—Litija (86/Pet.).

8. Poročilo finančnega odseka:

a) o samostalnem predlogu poslanca dr. Kreka in tovarišev glede ustanovitve „Gospodarske šole“ (št. XIV.);

b) o samostalnem predlogu poslanca dr. Žitnika in tovarišev glede na odškodnino deželi Kranjski za zgradbe kanalov (št. VIII).

c) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Dr. Zajec wegen Abänderung des Gesetzes vom 20. Juli 1910 (L.- G.- Bl. Nr. 27), betreffend den Schutz der Vögel (Nr. V);

d) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Matjašič und Genossen, betreffend den Bau der Brücke über die Kulpa bei Griblje (Nr. XVIII);

e) über die Petition der Gemeinde Billichberg um Reparatur der Bezirksstraße Billichberg—Littai (86/Pet.).

8. Bericht des Finanzausschusses:

a) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Dr. Krek und Genossen inbetreff Errichtung der „Gospodarska šola“ (Nr. XIV);

b) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Dr. Žitnik und Genossen inbetreff der Entschädigung dem Lande Krain für den Bau der Kanäle (Nr. VIII).

Začetek seje ob 11. uri 10 minut dopoldne. — Beginn der Sitzung um 11 Uhr 10 Minuten vormittags.



Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Otvorjam sejo, konstatujem sklepčnost.

Gospoda poslanca dr. Zajca in barona Borna pokličem kot zapisnikarja današnje seje.

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.**1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.**

Svojo odsotnost je zaradi bolezni opravičil gospod poslanec ekszellenca baron Schwegel.

Vložena je bila interpelacija gospodov poslancev Matjašiča in tovarišev na-me glede vodo-voda Sinji vrh, okraj Črnomelj. (Glej dodatek št. I. — Siehe Anhang Nr. I.)

Na to interpelacijo bom odgovoril v eni prihodnjih sej.

Dalje mi je došel samostalni predlog gospodov poslancev Matjašiča in tovarišev zaradi mostu pri Luščici čez Kolpo, okraj Črnomelj. (Glej dodatek št. II. — Siehe Anhang Nr. II.)

Se odstopa upravnemu odseku.

Nadalje mi je došel samostalni predlog gospodov poslancev Pibra, Pogačnika in tovarišev glede železniških postaj na gorenjskih železnicah. (Glej dodatek št. III. — Siehe Anhang Nr. III.)

Se odstopa tudi upravnemu odseku.

S tem je rešena prva točka dnevnega reda.

Prehajamo k točki:

2. Priloga 68. Poročilo deželnega odbora o pobiranju 123⁰/₀ doklade v občini Hrenovice leta 1912.**2. Beilage 68. Bericht des Landesausschusses über die Einhebung einer 123⁰/₀ Umlage in der Gemeinde Hrenovice im Jahre 1912.**

Se izroči finančnemu odseku.

Točko:

3. Priloga 69. Poročilo deželnega odbora o pobiranju 150⁰/₀ doklade v občini Bukovje leta 1912.**3. Beilage 69. Bericht des Landesausschusses über die Einhebung einer 150⁰/₀ Umlage in der Gemeinde Bukovje im Jahre 1912.**

odkazujem finančnemu odseku, — točko:

4. Priloga 71. Poročilo deželnega odbora glede popolnitve kuratorija in imenovanja enega stalnega ravnatelja deželne banke.**4. Beilage 71. Bericht des Landesausschusses betreffend die Ergänzung des Kuratoriums und Ernennung eines ständigen Direktors für die Landesbank.**

finančnemu odseku, — točko:

5. Priloga 73. Poročilo deželnega odbora o pobiranju nad 100⁰/₀ doklade v občini Knežak leta 1912.**5. Beilage 73. Bericht des Landesausschusses über die Einhebung von 100⁰/₀ übersteigenden Umlagen in der Gemeinde Grafenbrunn im Jahre 1912.**

finančnemu odseku.

Prehajamo k točki:

6. Poročilo kmetijskega odseka o preosnovi poduka in gospodarstva na kranjski kmetijski šoli na Grmu in o izpremambi šolskega statuta (k prilogi 23.).**6. Bericht des Landwirtschaftsausschusses über den Bericht des Landesausschusses betreffend die Reorganisierung des Unterrichtes und der Wirtschaft an der krainischen Landwirtschaftlichen Schule zu Stauden und die Änderung der Schulstatuten (zur Beilage 23.).**

Prosim gospoda poročevalca!

Berichterstatter Freiherr von Apfaltrern:

Hohes Haus! Es liegt ein Bericht des Landesausschusses vor betreffend die Reorganisierung des Unterrichtes und der Wirtschaft an der krainischen Landwirtschaftlichen Schule zu Stauden und die Änderung der Schulstatuten.

Auf Grund eines Berichtes, welchen die Schulleitung der landwirtschaftlichen Schule zu Stauden dem hohen Landausschusse unterbreitet hat, hat sich einerseits die Notwendigkeit ergeben die Anzahl der bei der landeswirtschaftlichen Schule systemisierten Landesstipendien bzw. Freiplätze um jene Anzahl zu erhöhen, die erforderlich ist um den Bedürfnissen der heimischen landwirtschaftlichen Bevölkerung gerecht zu werden. Diesbezüglich möchte ich nur erwähnen, das dieser Bericht der Schulleitung vollkommen motiviert erscheint, nachdem wir ja erwägen müssen, daß im Lande Krain überhaupt nur ein einziges Institut besteht, welchem die Aufgabe obliegt. Söhne der krainischen Landwirte in Bezug auf ihre Ausbildung in wirtschaftlichen und speziell in landwirtschaftlichen Fächern jenem Ziele zu zuführen, das erforderlich ist, damit junge Landwirte auch in sachlicher und landwirtschaftlich richtiger Weise ihren Besitz verwalten und damit sie im landwirtschaftlichen Betriebe jene Besserungen ausführen können, die notwendig sind, damit eine Hebung der Produktion und des Ertrages der landwirtschaftlichen, bauerlichen Besitzungen möglich sei.

Mit Rücksicht darauf hat seinerzeit der Landesausschuß schon beschlossen, daß der Unterricht an der landwirtschaftlichen Schule eine Vervollkommnung erfahre. In dieser Beziehung wurde bereits Vorsorge getroffen; es ist vom Landes-

ausschusse das Lehrprogramm in erweiterter Weise ausgearbeitet worden und hat auch entsprechend dem Auftrage des Landesausschusses die Schulleitung in Stauden den Lehrstoff für das Jahr 1910/11 angemessen vervollständigt.

In der XIII. Sitzung vom 12. Oktober 1909 wurden vom Landtage die neuen Statuten der landwirtschaftlichen Schule angenommen. Durch diese Statuten wurden für die Söhne der krainischen Landwirte 30 Landesstipendien und zwar 20 zu 150 K für die Schüler der Winterschule und 10 Stipendien zu 300 K für die Schüler der Jahresschule gestiftet. Die Schulleitung hat nun darauf hingewiesen, daß der Andrang zum Besuche dieser Schule ein so bedeutender ist, daß die derzeit vorhandenen Freiplätze nicht genügen und deshalb ist die Vermehrung derselben gleichzeitig mit der Erweiterung des Lehrstoffes vom Landesausschusse in Aussicht genommen worden.

Mit Rücksicht auf die Erhebungen, die vom Landesausschusse diesbezüglich angestellt wurden, und mit Rücksicht auf den vom Landesausschusse gestellten Antrag hat der Landwirtschaftsausschuß beschlossen, dem hohen Landtage folgenden Antrag zu unterbreiten (bere — liest):

„Der hohe Landtag wolle beschließen!

1. Der Bericht betreffs der Reorganisierung des Unterrichtes und der Wirtschaft an der krainischen landwirtschaftlichen Schule zu Stauden wird zur Kenntnis genommen;

2. Die Landesstipendien für die Schüler der landwirtschaftlichen Schule zu Stauden werden in „Freiplätze“ umgewandelt und ihre Anzahl von 30 auf 50 erhöht.“

Ich bitte das hohe Haus diesen Antrag des Landwirtschaftsausschusses annehmen zu wollen.

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Nihče se ne oglasi k besedi, — debata je zaključena in tedaj glasujmo!

Gospodje, ki se strinjajo z odsekovim predlogom, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Nadaljnja točka je:

7. a) Poročilo upravnega odseka:

o poročilu deželnega odbora glede izpremenjenega načrta novega lovskega zakona (k prilogi 17.) in o samostojnem predlogu poslanca grofa Margherija in tovarišev glede izpremembe § 1. zakona z dne 22. avgusta 1889 (dež. zak. št. 20) o prepovedanem lovskem času (št. XX);

7. a) Bericht des Verwaltungsausschusses: über den Bericht des Landesausschusses betreffend den abgeänderten Entwurf

eines neuen Jagdgesetzes (zur Beilage 17) und über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Grafen Margheri und Genossen wegen Abänderung des § 1. des Gesetzes vom 22. August 1889 (L. G. Bl. Nr. 20) betreffend die Schonzeit (Nr. XX);

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Hladnik:

Visoka zbornica! Zadeva, katera je sedaj na dnevnem redu, je bila že večkrat predmet razgovora v tej visoki zbornici. Da bi se napravil za našo deželo primeren lovski zakon, za to se je trudil visoki deželni zbor že od leta 1895 semkaj in že leta 1895 se je napravil načrt lovskega zakona, kateri je bil predložen visoki vladi v potrditev, toda visoka vlada tistega načrta ni hotela potrditi. Potem se je leta 1900 zopet nekaj hotelo spraviti v lovski zakon, da bi vsaj glede zajca v vinorodnih krajih bila izjema, ali tudi to ni bilo potrjeno od visoke vlade. Dve leti sta pretekli, ko je zopet v tej visoki zbornici prišla na dnevni red izprememba lovskega zakona, in v tisti dolgi seji, katera se je vršila dne 12. in celo 13. oktobra 1909 smo sprejeli načrt lovskega zakona, kateri načrt je bil potem visoki osrednji vladi predložen, visoka osrednja vlada pa je poslala poročilo naši visoki deželni vladi in to poročilo je bilo dne 12. februarja 1911 prebrano in v tem poročilu nam c. kr. deželna vlada poroča, da visoko c. kr. ministrstvo ni načrta, sklenjenega v tej zbornici predložila v Najvišje potrjenje in to zaradi § 2., kjer je zajec fakultativno izključen iz varstva lovskega zakona;

radi § 8., kjer se določa doba lovskega zakupi;

potom radi § 21., po katerem naj bi tudi županstvo smelo opravljati zakupovanje lova;

radi § 28., v katerem se določuje, da morajo mogoč primanjkljaj pri upravi občinskega lova pokriti zemljiški posestniki;

potem radi § 58., čegar nekatere določbe niso v soglasju z zakonom o varstvu ptic;

radi § 59., v katerem se zahteva, da mora okrajno glavarstvo na zahtevo občinskega odbora ukreniti vse potrebno, da se pokončujejo škodljive stvari;

radi § 62., kjer se je zahtevalo, da je kaznovati lovce, ki bi nalašč domače živali ubijali bližje kakor 400 metrov od hiš;

radi § 67., kjer se zahteva, da se mora škoda storjena po zajcu povrniti tudi tam, kjer zajec ni lovna žival;

dalje radi § 71., kjer se nahaja določilo, da sme lovski upravičenec tuje zemljišče ograditi;

potem radi § 75., ki pravi, da načelnika razsodišča imenuje deželni odbor in da načelnik ne sme biti lovski upravičenec;

dalje radi § 78., kjer je določeno, da mora stranka trpeti strančne troške, če je imenoval načelnik razsodišča njenega zastopnika;

in radi § 83., kjer se zdi vladi nepravilno, da se zahteva, da se, če je tožitelju prisojena svota za polovico manjša nego znesek, ki ga je toženec pri poskusu poravnave brez uspeha v poravnavo ponudil, sme tožitelju naložiti, da povrne primeren del uradnih troškov.

Deželni odbor je vpošteval nekatere pomisleke visoke vlade in je napravil nov zakonski načrt, katerega imate gospodje v prilogi 17. pred seboj. V tem načrtu so se posebno te-le premembe glede na poprejšnji načrt izvršile, in sicer se je v § 8. določila lovska zakupna doba na 5 let. Potem se je tudi izpustilo določilo v § 21., da sme zahtevati občinska uprava, da bi se njej poverilo zakupovanje občinskih lovov. Potem je tudi odpadlo tisto določilo § 62., da je kaznovati za nameravani pobjoj živali samo upravičence in nameščence njihove. Pri § 67. se je izpustilo določilo: „Škodo storjeno po zajcu ima lovski upravičenec povrniti tudi ondi, kjer zajec ni uvrščen med lovne živali.“ Paragraf 83. pa se je spremenil tako, da se glasi točka 3. sedaj tako-le (bere — liest): „3. Če tožitelju prisojena vsota ni večja kot jo je toženec pri poskusu poravnave (§§ 81. in 82.) brez uspeha v poravnavo ponudil, sme se na zahtevo toženčev tožitelju naložiti, da povrne primeren del uradnih stroškov.“

Torej to so določila, v katerih se je deželni odbor udal zahtevam visoke osrednje vlade. Prenaredil je tudi nekatere manjše reči, posebno nekatere stilistične stvari in tako imate sedaj pred seboj nov načrt lovskega zakona. O tem načrtu se je posvetoval upravni odsek in je sklenil, da ostane pri načrtu, kakor ga je sestavil deželni odbor. Izjavi pa, da nikakor ne odneha od temeljnih načel, na katerih je sestavljen ta načrt lovskega zakona in ta temeljna načela, poudarjena že od predlagatelja gospoda tovariša dr. Zajca svoje dni, so tale tri: Zajec je izvzet iz varstva lovskega zakona, upravljanje lova se prepušča občinam in uredi naj se primerno odškodninsko postopanje. Ker je naš zastop posebnost zastop kmetijske dežele, katera ima značaj agrarne dežele, torej moramo zahteve naših kmetovalcev vpoštevati in vedno stati na stališču: zahteve in potrebe kmetovalcev so važnejše, nego zahteve in potrebe lovcev, koristi kmetovalstva so veliko važnejše, kakor koristi lovstva in zatorej od teh temeljnih načel naša stranka odnehati ne more in zatorej tudi ne more privoliti v to, da bi se temeljni paragrafi, v katerih so obsežena ta načela preduragačila, pač pa je stranka pripravljena, nekatere določila, ki niso temeljna in ne zadevajo temeljnih koristi kmetovalcev, preduragčiti in spremeniti.

Obenem mi je tudi poročati o samostojnem predlogu gospoda poslanca grofa Margherija. Ta je stavil v tem zasedanju s svojimi tovariši predlog, da naj se zakon z dne 22. avgusta 1889 tako prenaredi, da bo lovski prepovedani čas za zajca

se določil za čas od 15. februarja do 1. avgusta. Res je s tem predlogom podana precejšnja koncesija, vendar dokler ni podana možnost, da smejo občine zahtevati po sklepu svojega občinskega odbora, da se sme zajec izvzeti iz varstva lovskega zakona in iz vrste lovnih živali, potem ne more naša stranka tej zahtevi pritrditi, pač pa dovoli, da se sme fakultativno v tistih občinah, kjer bo zajec veljal za lovno žival, ugotoviti ta čas, in v tem slučaju tudi priporočam, da se ta predlog pogojno sprejme in da se določi ta prepovedani lovski čas, kakor gospod predlagatelj predlaga.

Po vsem tem predlagam v imenu upravnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Načrt lovskega zakona, kakor ga je predložil deželni odbor, se sprejme izvzemši § 44., v katerem se v zmislu predloga poslanca grofa Margherija določi prepovedani lovski čas za divje koze od 15. januarja do 31. julija in za zajce od 15. februarja do 1. avgusta, toda s pristavkom „v občinah, v katerih so le-ti vsled občinskega sklepa uvrščeni med lovne živali.“

2. Deželnemu odboru se naroča, da preskrbi predloženemu zakonskemu načrtu Najvišje potrjenje.“

Deželni glavar:

Otvorjam generalno debato.

K besedi se je oglasil Njega ekselenca gospod deželni predsednik.

C. kr. deželni predsednik ekselenca baron Schwarz:

Visoka zbornica! K predmetu, ki je sedaj v pretresu, mi je čast tole izjaviti:

Vlada pozdravlja z zadoščenjem stremljenje deželnega zastopa. uspešno in hitro urediti lovsko vprašanje. Z zadovoljstvom pozdravljam, da je deželni odbor pri izdelovanju načrta lovskega zakona vpošteval celo vrsto pomislekov, ki jih je vlada dvignila proti prvemu načrtu lovskega zakona, ki ga je ta visoka zbornica leta 1909. sprejela. Ampak, gospoda moja, v tem novem zakonskem načrtu se nahajajo žal še različne določbe, ki so v nasprotju z naziranjem vlade, kakor je deželna vlada opozorila deželni odbor z dopisom z dne 22. januarja tekočega leta. In sedaj predlaga upravni odsek, da naj se sprejme z edino izjemo neizpremenjen od deželnega odbora izdelani novi načrt!

Hohes Haus! Es ist vielleicht die Annahme nicht unrichtig, daß der geehrte Verwaltungsausschuß, unter dem Eindrucke der Verhandlung des hohen Hauses über den ersten Gesetzentwurf stehend, die Revision des vom Landesausschusse ausgearbeiteten neuen Gesetzentwurfes dem hohen Hause hat vorbehalten wollen.

Es sei mir daher gestattet, die Zuversicht auszusprechen, daß nunmehr im Plenum des hohen

Hauses noch den früher erwähnten Bedenken der Regierung Rechnung getragen und eine Änderung der bisherigen Situation herbeigeführt wird.

Die Regierung muß sich selbstverständlich auch hinsichtlich der neuen Beschlüsse des hohen Hauses die schließliche Stellungnahme vorbehalten.

Deželni glavar:

K besedi se je dalje in sicer „contra“, oglasil gospod poslanec grof Margheri.

Abgeordneter Graf Margheri:

Hohes Haus! Schon bei der Debatte über das Jagdgesetz am 11. Oktober 1909 hatte ich Gelegenheit über die verschiedenen Gefahren, welche der neue Gesetzentwurf der Landwirtschaft bringt, über den Umstand, daß durch dieses Gesetz die Jagd überhaupt unmöglich gemacht wird, zu sprechen. Ferner habe ich damals auch auf verschiedene Widersprüche und geradezu juristische Unmöglichkeiten im Gesetzentwurfe aufmerksam gemacht. Dem Gesetzentwurfe ist auch tatsächlich das Schicksal, welches vorauszusehen war, zuteil geworden.

Nun liegt uns ein neuer Gesetzentwurf vor, der in vielfacher Hinsicht und namentlich in gesetztechnischer Beziehung besser ist als der erste. Nichtsdestoweniger sind in dem umgearbeiteten Entwurfe noch Bestimmungen vorhanden, die mit dem Erlasse, welcher dem Landesausschusse vom Ministerium diesbezüglich zugekommen ist, nicht übereinstimmen.

Der Herr Referent hat im Ausschusse die Schuld, warum den Jagdgesetzen die Allerhöchste Sanktion nicht zuteil wird, auch dem Umstande zugeschrieben, daß das hohe Ackerbauministerium in erster Linie die Interessen der Jagd und erst dann die der Landwirtschaft schütze.

Nun ist es nicht meine Sache für das Ministerium einzutreten. Nachdem aber unser Klub sich die Aufgabe stellt, ein Gesetz zu schaffen, welches auch sanktionsfähig ist, haben wir unsere Anträge in dieser Richtung dem Erlasse des Ministerium angepaßt, da wir ja doch nur das Mögliche erreichen wollen. Daher veranlaßt mich diese Bemerkung des Herrn Referenten zur Äußerung, daß wir in unserem Klub ein Gesetz erhoffen, welches die Interessen der Jagd gleichförmig schützt. Daß dies möglich wäre, und zwar eigentlich leicht möglich wäre, darüber wird sich das hohe Haus die Überzeugung verschaffen können aus den Zusatzanträgen, welche Kollege Galle gelegentlich der Spezialdebatte stellen wird.

Leider muß ich auch bei dieser Gelegenheit konstatieren, daß es in der Politik häufig Usus ist, Klassen von Menschen gegen einander auszuspielen, so auch hier — Landwirte gegen Jäger und umgekehrt. Obwohl sich die Interessen beider ganz gut vereinigen lassen. Und man kommt da

unwillkürlich zur Annahme, daß es sich beim neuen Jagdgesetzentwurf weniger um die Sache, als vielmehr um andere Motive handelt.

Um dieses Gesagte zu beweisen, muß ich wieder zurückgreifen auf den Werdegang dieses Gesetzentwurfes.

Es bestehen für verschiedene Fächer der Landesgesetzgebung meistens sogenannte Reichsrahmengesetze und innerhalb dieser ist es dann den Landesgesetzen möglich, sich nach den betreffenden lokalen Verhältnissen und speziellen Wünschen einzurichten. Ein solches Reichsrahmengesetz haben wir bezüglich der Jagd leider nicht und so muß das Ministerium in anderer Weise dafür Vorsorge treffen, daß im ganzen Reiche doch eine gewisse Gleichförmigkeit und Einheitlichkeit erzielt wird. Dies geschieht, indem es an einem Typus festhält und nur innerhalb dieser Grenzen es den Ländern überlassen hat, eigene Gesetzesbestimmungen zu beschließen.

Es ist daher klar, daß in manchen Kronländern auch solche Bestimmungen, welche vielleicht dort möglich und denkbar wären, nicht Gesetzeskraft erlangen können, weil man mit Rücksicht auf das ganze Reich nicht darauf eingehen kann. Daher gibt es für das Ministerium in dieser Beziehung ein „Bisher und nicht weiter!“

Nun wissen wir, daß auch der neue Gesetzentwurf dem Ackerbauministerium vorgelegen war, außerdem haben wir eben jetzt aus dem Munde des Herrn Regierungsvertreters Seiner Exzellenz des Herrn Landespräsidenten gehört, daß die Umänderungen, welche der Gesetzentwurf erfahren hat, nicht genügen, um der Allerhöchsten Sanktion vorgelegt werden zu können.

Da der Herr Berichterstatter gelegentlich seiner Ausführungen im Verwaltungsausschusse die Erklärung abgegeben hat, daß die geschätzte Majorität auf dem einmal gefaßten Beschlusse beharrt, so stehen wir vor der Alternative, daß das Gesetz wiederum nicht sanktioniert wird. Und dem Berechtigten Begehren nach einer Remedur auf dem Jagdgebiete wird daher wiederum nicht Rechnung getragen werden. Das war nun der Anlaß, warum ich mit meinen Klubgenossen den selbstständigen Antrag über Änderung einiger Schonzeiten eingebracht habe, um wenigstens in einer Richtung den berechtigten Wünschen der Landwirtschaft gerecht zu werden. Leider ist es aus formalen Gründen nicht möglich, daß dieser Beschluß auch gefaßt werden könnte. Es gäbe aber auch sonst nicht einen, sondern vielfache Wege um diesen Hauptzweck, den der neue Gesetz verfolgt, nämlich die Vernichtung des Hasen zu erreichen, ohne daß man sich gerade an das halten müsse, was im ursprünglichen Gesetzentwurfe enthalten war. (Deželnega glavarja namestnik baron Liechtenberg prevzame predsedstvo. — Landeshauptmann - Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg übernimmt den Vorsitz.)

Nun möchte ich, wie gesagt, nicht die einzelnen Zusatzanträge unseres Klubs berühren, da ja diese in der Spezialdebatte werden behandelt werden, sondern nur noch aufmerksam machen, daß dieser Gesetzentwurf durchaus nicht so bauernfreundlich ist, wie die Herren von der Majorität ihn eigentlich hinstellen, sondern im Gegenteil.

Dieser Gesetzentwurf ist durchaus nicht dem Grundbesitzer freundlich. Erstens wird dadurch, daß man den Hasen unter das schädliche Wild einreihet, gewissen Elementen freier Lauf gelassen und es werden vielfach auf dem Lande anarchische Zustände geschaffen, die dem ruhigen landschaftlichen Besitzer durchaus nicht angenehm sind.

Wenn sich jedoch über diesen Punkt noch debattieren ließe, so sind noch einige andere Bestimmungen im Gesetzentwurfe, welche deutlich zeigen, daß der Grundbesitzer bei dem neuen Jagdgesetze sehr schlecht wegkommt.

So ist dies im § 8 der Fall.

Ich habe schon damals, als das erstmal die Debatte über das Jagdgesetz abgeführt wurde, betont, daß die Begriffe: die Gemeinde und die Summe der Grundbesitzer sich nicht decken. Dies ist zwar in vielen Landgemeinden der Fall, aber nicht überall. Und trotzdem bestimmt das Gesetz, daß der Gemeindeausschuß, und zwar ohne qualifizierte Mehrheit darüber beschließt, wie die Jagd verwaltet werden soll.

Ich will nur darauf hinweisen, daß in vielen Gegenden, wo die Industrie vorherrscht, wo heutigen Tages der Fremdenverkehr schon bedeutend ist und eine Menge von Villenbesitzern mit eingefriedeten Gärten, auf denen die Jagd ruht, vorhanden sind, der Gemeindeausschuß, der sich aus oben angeführten Kreisen der Bevölkerung zusammensetzt, über ein Recht beschließen wird, welches ausschließlich dem Grundbesitze zukommt; denn die Jagd ist „ein Ausfluß des Eigentumsrechtes vom Grundbesitze“. Und da werden Arbeiter, Industrielle und Villenbesitzer darüber beschließen, ob die Jagd verpachtet werden soll oder nicht.

Wenn ich nun auch zugebe, daß es am bequemsten ist, wenn die Verwaltung der Jagd der Gemeinde zukommt, so muß denn doch auch den Grundbesitzern Gelegenheit geboten werden, ihre Rechte zu wahren. Und wenn wir die Jagdgesetze der Nachbarkronländer vergleichen, so sehen wir, daß in Steiermark da eine ganz gute Remedur geschaffen wurde. Es ist nämlich für den Beschluß, wie mit der Gemeindejagd vorzugehen ist, erstens eine Zweidrittelmajorität des Gemeindeausschusses, ferner die Zustimmung einer gewissen Anzahl von Grundbesitzern, welche im Gesetze näher präzisiert ist und die ein bestimmtes Quantum von Grundsteuern zahlen, notwendig. Es ist damit schon ein bedeutender Vorteil für die Grundbesitzer geschaffen, indem ihnen Gelegenheit geboten wird, ihre Rechte zu wahren, was ihnen hier im unseren Entwürfe total abgesprochen wird.

Nun ist hier noch eine weitere Bestimmung im § 26 enthalten, worin es heißt, daß der Gemeindeausschuß darüber beschließt, was mit dem Jagdpachtschilling zu geschehen hat. Nun, meine Herren, diese Bestimmung ist noch viel weitgehender. Namentlich in jenen Gegenden, die ich schon erwähnt habe, in Oberkrain werden die Einkünfte aus der Jagd Kreisen zustatten kommen, die durchaus nicht identisch sind mit den Grundbesitzern; und das ist nicht so wenig, wie Sie glauben! Überall, wo Eisenbahnen das Land durchziehen, kommen die Umlagen, welche die Eisenbahnen der Gemeinde zu zahlen haben in die Gemeindekasse. Die Besitzer von großen Grundkomplexen, welche Eigenjagden haben, tragen ebenfalls zu den Gemeinderfordernissen bei. Desgleichen die Großindustriellen, die Villenbesitzer usw. Nehmen wir nun an, daß der Jagdpachtschilling in die Gemeindekasse kommt, so werden dadurch diese Elemente entlastet, und zwar die steuerkräftigsten, obwohl sie mit der Jagd gar nichts zu tun haben, entlastet zu Ungunsten und zum Schaden der Grundbesitzer. Da können Sie, meine Herren, doch nicht sagen, daß das ein dem Grundbesitzer freundliches Gesetz sei.

Ich will meine Behauptung an einem kleinen Beispiele, wo mir die Verhältnisse ganz genau bekannt sind, demonstrieren.

Die Jagd von Lengenfeld—Mojstrana, einer kleinen Gemeinde, die nur aus zwei Ortschaften besteht, kostet 3115 K per Jahr, eine ganz hübsche Summe. Dieser Erlös von der Jagd wird momentan unter die Grundbesitzer verteilt und es gibt manche darunter, die vom Erlöse bis 150 K bekommen. Nun nehmen wir an, der neue Gesetzentwurf bekommt Gesetzeskraft. In der Gemeinde Lengenfeld wird, nachdem in Fabriksorten die Fabriken und die Fabrikarbeiter, namentlich nach dem neuen Gemeindewahlgesetze das erste Wort führen, natürlich beschlossen, daß der Jagdpachtschilling in die Gemeindekasse zu fließen habe. Und wer wird dadurch am meisten entlastet? Die Zementfabrik in Mojstrana, welche jetzt etwa ein Drittel der Gemeindelasten getragen hat, auf Rechnung der Grundbesitzer von Lengenfeld.

Sie sehen also, meine Herren, daß das durchaus nicht so bauernfreundlich ist, wie man es darstellen will. Denn alle Hochachtung vor dieser Zementfabrik — ich hege sogar eine gewisse Sympathie für dieselbe, — aber wie kommt der Grundbesitzer von Lengenfeld dazu, fremdem, ausländischem Kapital zuliebe auf sein Recht, auf den Ertrag der Gemeindejagd, zu verzichten?

Und doch könnte mit ein paar Worten, mit etwas Ausbesserung im Texte des Gesetzentwurfes all diesem Abhilfe geschafft werden, indem man in dieser Beziehung den Forderungen des Ackerbauministeriums und den Interessen der Grundbesitzer Rechnung tragen würde. So könnte ein, wenn auch nicht vollkommenes, so doch modernes Jagdgesetz geschaffen werden.

Wir werden mit Rücksicht darauf, daß die Annahme einiger Bestimmungen, die wir beantragen, möglich ist, für das Eingehen in die Spezialdebatte stimmen. (Živahno odobravanje na desni — Lebhafter Beifall rechts.)

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Weiters hat sich zum Worte gemeldet der Herr Abgeordnete Dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! Že gospod poročevalec je naglašal načela, po katerih se ravna naša stranka in bo obravnavala lovski zakon. Vendar moram pa posebej odgovoriti na nekatere opazke gospoda predgovornika grofa Margherija. Prvič ni tendenca novega lovskega zakona, kakor ga predlaga naša stranka, da bi izigravali stan proti stanu in sloj proti sloju, kajti mi ne moremo reči, da tvorijo lovci kak poseben stan, ampak lovcev nahajate med vsemi stanovi. Izvrševanje lova je izvrševanje nekega opravila, katero služi v človeško zabavo in to zabavo vsak privoščí vsakemu sloju, vsakemu stanu, ako ima dotičnik puško in denar. Torej, gospod grof, predvsem jaz ne maram, da bi na tem načrtu lovskega zakona ostal očitak, da hoče naša stranka stan proti stanu nekako spraviti v nevoljo in kmeta hujskati proti lovcu. Zakaj pri nas je, kakor je gospod grof sam rekel, kmet pogosto tudi „jager“. Bolje bi bilo seveda, če bi ne bil, ampak zgodi se pa vendar.

Potem je gospod grof izrekel misel, da vlada ne bo načrta predložila v Najvišje potrjenje, ker mora vladi biti na tem, da so po ceni v državi enakomerno razdeljene lovske razmere, in ker torej ne sme prepuščati prevelikih razlik v posameznih deželah. Naše principiarno stališče je, da spada lov pod deželno kulturo in pod avtonomijo deželnega zastopa, in da ima torej glede lova vsaka dežela pravico urediti lov, kakor je za deželno kulturo primerno.

Potem se jaz ne bojim tako tega strahu, da bodo nastale anarhistične razmere po deželi, če se lovski stan ne bo več imenoval posebni stan, ampak če se bo, recimo, kak obrtnik ali mladina spravila nad zajca. Gotovo je, da se bodo dogodile tudi zlorabe v gotovih krajih. Zlasti tam, kjer je ljudstvo bolj na pijačo in veseljaštvo nagnjeno, bo najbrže od začetka prišlo do kakih izgrediv, ampak ti bodo v primeri z dobroto, ki jo dosežemo z zakonom, tako majhni, da jih lahko pustimo pasirati. To bo trajalo samo nekoliko časa, dokler se ljudstvo ne privadi, in potem bo zopet mir. Da bi pa ljudskemu zastopu, občinskim odborom omejali kompetenco, to se mi ne zdi primerno. Naša županstva in občinski zastopi, kakor so sedaj sestavljeni, so v resnici izraz ljudske

volje. Zastopani so v njih vsi sloji, tako da lahko mirno damo sklepanje o lovu v roke občinskemu zastopu.

Slučaj, katerega je gospod grof navedel na Mojstrani, je edini slučaj, katerega je vedel povedati (Poslanec — Abgeordneter grof Margheri: „Jesenice! Tam je še veliko hujše!“) Poglejte, gospod grof, lovec bo ponavadi tudi veliki industrijalec, in če bo zakupnina za lov od lovca, od velikega industrijalca plačana, sem jaz tega mnenja, da bo razbremenjen kmet. Če postavimo lov na še tako demokratično podlago, bodo vendar največ tisti lovili, ki imajo denarja, in tega ima največ veleindustrijalec. To se bo torej nekako poravnalo.

Potem pa je izrekel gospod grof popolnoma pravilno načelo, da lov izvira iz lastninske pravice. Dobro, lov izvira iz lastninske pravice, ampak tendenca zakona, kakor ga mi predlagamo, je ravno ta, da bi ljudje, ki so lastniki zemljišča, da bi ti ljudje imeli v rokah tudi gospodarstvo nad lovom, ne pa da bi bili lovci, ljudje, ki pridejo od zunaj, privilegirani in imeli naenkrat pravice nad posestvom drugih. To je vsa tendenca zakona, kakor ga predlaga naša stranka, da ljudstvo, ki živi in dela na polju in svojem svetu, dobi tudi zakonito pravico o lovstvu odločevati, in te zakonite pravice ne damo nobenemu drugemu v roke, kakor zakonitemu zastopniku tega ljudstva. To je rdeča nit, ki se vleče skozi celo našo predlogo. To sem hotel konstatirati, priznam pa, da so nekateri predlogi veleposestva taki, da naša stranka tudi lahko zanje glasuje, ampak naglašati pa moram, da v temeljnih vprašanjih naša stranka ne da nobene koncesije zaradi tiste zajčje zverine.

Mi bomo glasovali za prehod v specialno razpravo in bomo gospodi hvaležni, če se zakon sklene. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht noch jemand in der Generaldebatte das Wort zu ergreifen?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so ist die Generaldebatte geschlossen und ich erteile dem Herrn Berichtstatter das Schlußwort.

Poročevalec Hladnik:

Kontragovornik gospod grof Margheri je v svojem izvajanju prišel do prepričanja, da bi bil načrt lovskega zakona, kakor ga je predložil deželni odbor, nekako kmetovalcu nasproten, nekako škodljiv kmetovalcu, ker on je rabil izraz: „nicht bauernfreundlich.“ Jaz pa moram to odločno zanikati. Načrt skuša vedno in vedno upoštevati avtoriteto občine in koristi kmetovalca. Če pravi § 8,

da naj se lovska zakupnina uporabi po sklepu občinskega odbora v namene občine, to pač ne more biti izraz in dokaz, da bi bil ta zakon, oziroma to določilo škodljivo kmetovalcu. Sprejelo se je to določilo ravno zaradi tega, da bi bil kmetovalec nekoliko razbremenjen, vsaj je on glavni davkoplačevalec v občinah. Če je gospod poslanec grof Margheri en slučaj povedal, da ima občina Dovje 3000 K zakupnine od lova, je to pač edini slučaj na Kranjskem in jaz bi gospoda grofa Margherija prosil, da navede vsaj še en slučaj, ki bi bil temu vsaj približno podoben. Jaz pa nasprotno vem, da je občin veliko in na Dolenjskem večina, ki dobivajo od lova zakupnine 40, 50 ali k večjemu 60—80 K. V takih občinah je pa dostikrat 800 do 1200 davkoplačevalcev. Mnogi so, ki plačajo samo nekaj vinarjev davka in po 300 je takih, ki ga plačujejo manj kakor eno krono. Prosim, kako bo vendar mogoče, majhno svoto 50—60 K tako med nje razdeliti, da bo pravično? Ali bi se izplačal tisti popir, katerega bi moral občinski tajnik popisati, da bi tako svotico popolnoma natančno razdelil med posamezne davkoplačevalce? Če ima občinski odbor pravico marsikatero drugo zadevo v občini urediti, če ima pravico nakladati davščine in visoke priklade predpisovati, naj ima vendar tudi pravico odločevati, kako naj se zakupnina od lova razdeli, ali naj se uporabi za občinske potrebe, ali naj se razdeli med posestnike zemljišč v občini. Saj morajo gledati že pri občinskih volitvah dotični volilci, da volijo take zastopnike v svoj občinski odbor, katerim zaupajo, da bodo pošteno, pravično in razsodno gospodarili z vsemi dohodki občine.

Ta načrt lovskega zakona hoče doseči, da bi bil kmetovalec prost na svojem zemljišču. Sedaj, ko mu imajo drugi zapovedovati glede lova, ko niti po svojih zaupnikih, katerim je dal svoj glas, ko jih je volil v občinski odbor, ne more razpolagati z lovom, kmetovalec niti pravzaprav prost ni, ampak je nekak suženj lovskega upravičenca, in ravno tega suženjstva oprostiti kmetovalca, to je namen tega lovskega zakona.

Zatorej prosim, gospodje, da bi ravno z ozirom na to, da bi dali kmetovalcu tolikanj zaželeno in tudi zahtevano prostost od lovskih upravičencev, da bi ti ne smeli po njegovem posestvu brez dovoljenja občinskega zastopa gospodariti, zato prosim, da gospodje sprejmete ta zakon in da glasujete za prehod v specialno debato.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wir werden jetzt über das Eingehen in die Spezialdebatte abstimmen.

Ich bitte die Herren, welche für das Eingehen in die Spezialdebatte sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen

Ich werde jetzt so vorgehen, daß wir zunächst über die §§ 1 bis 31 inklusive verhandeln werden.

Wünscht jemand zu diesen Paragraphen das Wort?

Der Herr Berichterstatter!

Poročevalec Hladnik:

Predlagam, da se §§ 1.—31. sprejmejo, kakor so tiskani v prilogi 17.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht noch jemand das Wort?

Der Herr Abgeordnete Galle hat das Wort, und zwar contra.

Abgeordneter Gallé:

Hohes Haus! Nachdem Herr Graf Margheri in unserem Namen bei der Generaldebatte unseren Standpunkt präzisiert hat, bleibt es mir bei den meisten Paragraphen nur übrig, die Anträge zu verlesen und nur bei wenigen irgendwelche Bemerkungen zu machen.

Vor allem beantrage ich eine Abänderung des § 2, welcher die jagdbaren Tiere anführt. Dieser § 2 würde nach unserem Antrage lauten (bere — liest):

„§ 2.

Jagdbare Tiere im Sinne dieses Gesetzes sind: das Edel- und Damwild, der Steinbock, die Gemse, das Reh, der Hase, das Auer-, Rackel-, Birk-, Hasel-, Stein-, Schnee- und Rebhuhn, der wilde Truthahn, die Wachtel, der Wachtelkönig, der Fasan, der Kiebitz, die verschiedenen Schnepfenarten als: Waldschnepfe, Bekassine, Moorschnepfe, Sumpfhahn, Regenpfeifer, Brachvogel u. a., die Wasserhühner, insbesondere die Bläß- und Rohrhühner, der wilde Schwan, die Wildgans, die Wildentenarten als: Stock-, Bläß-, Birkente u. a., die Wildtaubenarten.

Die Landesregierung kann im Verordnungswege auch noch andere Tierarten als jagdbare erklären.“

(Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: „Samo zadnji odstavek načrta po tem predlogu odpade!“)

Ich habe noch andere Abänderungsanträge zu stellen.

§ 8 hätte zu lauten (bere — liest):

„§ 8.

Die in der Vermarkung einer Ortsgemeinde liegenden Grundstücke, hinsichtlich deren die Befugnis zur Eigenjagd überhaupt nicht besteht oder nicht in Anspruch genommen wird, bilden ein Gemeindejagdgebiet.

Die Ausübung einer Gemeindejagd durch Sachverständige, welche die Gemeindevertretung zu bestellen hat, ist zulässig:

a) wenn die Verpachtung der Gemeindejagd nicht erzielt werden kann, oder

b) wenn die Form der Jagdausübung vom Gemeindeausschusse beschlossen und dieser Beschluß durch eine Abstimmung der Grundbesitzer des betreffenden Gemeindejagdgebietes bestätigt wird.

Zur Gültigkeit eines solchen Beschlusses des Gemeindeausschusses ist die Zustimmung von mindestens zwei Dritteln der anwesenden Gemeindeausschußmitglieder erforderlich und gilt ein solcher Beschluß nur dann als bestätigt, wenn sich wenigstens drei Vierteile aller Grundbesitzer, welche zugleich auch die Mehrheit der gesamten Grundsteuerleistung in dem betreffenden Gemeindejagdgebiete vertreten, dafür entscheiden.

Bezüglich der Zahl der zu bestellenden Sachverständigen hat zu gelten, daß für Gemeindejagdgebiete bis einschließlich 300 Hektar ein Sachverständiger zu bestellen ist.

Übersteigt das Gemeindejagdgebiet 300 Hektar, so kann für je weitere 300 Hektar nur einen etwa erübrigenden, das Ausmaß von 150 Hektar übersteigenden Bruchteil ein Sachverständiger bestellt werden.

Der Beschluß auf Ausübung der Jagd durch Sachverständige ist seitens des Gemeindeausschusses mindestens 6 Monate vor Beginn der neuen Pachtzeit zu fassen.

Die Bestellung der Sachverständigen erfolgt auf die Dauer der festgestellten Pachtzeit.“

Ich möchte dabei noch bemerken, daß nach dieser Bestimmung es ja nicht ausgeschlossen erscheint, daß eine Gemeinde die Jagd selbst in Verwaltung übernimmt.

Auf die Worte des Herrn Referenten, daß Herr Graf Margheri nur einen Fall erwähnt habe, in welchem die Grundbesitzer zugunsten der Industrie, zugunsten einer Fabrik benachteiligt werden, möchte ich erwähnen, daß das nur ein Beispiel war. Wir haben im Lande sehr viele solche Gemeinden, wo gleiche Verhältnisse obwalten, zum Beispiel Aßling, Weißenfels, Neumarktl, Adelsberg, Dobruine, Mariafeld, Zwischenwässern. Die sind mir gerade eingefallen; es sind ihrer aber gewiß noch viel mehr. (Poslanec — Abgeordneter Graf Barbo: „O ja!“ — Poročevalec — Berichterstatter Hladnik: „Pa nimajo take zakupnine!“ — Poslanec — Abgeordneter Graf Barbo: „Jeder kann nicht 3000 Kronen zahlen!“)

Dann möchte ich beantragen, daß bei § 12 nach dem 3. Absatze sieben neue Absätze eingeschaltet werden, welche die Regelung der Einschlüsse oder Enklaven regeln. Mein Antrag lautet (bere — liest):

„§ 12

sind nach dem 3. Absatz, sieben Absätze einzuschalten.

Anläßlich der Feststellung der Jagdgebiete hat die politische Behörde auch die auf Grund der folgenden Bestimmungen etwa eintretenden Vorpachtrechte auf Jagdeinschlüsse festzustellen.

Der, von der Pachtung einer Gemeindejagd nicht im Sinne des § 10 ausgeschlossene Besitzer einer in Gemäßheit des § 4 bestehenden Eigenjagd, welche einen 115 Hektar nicht erreichenden Teil eines Gemeindejagdgebietes dem ganzen Umfange nach so umschließt, daß die umschließenden Teile des Eigenjagdgebietes eine für die zweckmäßige Ausübung der Jagd geeignete Gestaltung, insbesondere Breite haben, hat das Recht, die Jagd auf dem vorbezeichneten Teile (Jagdeinschluß) für die festgestellte Pachtzeit vor jedem anderen zu pachten, vorausgesetzt, daß durch die Ausübung dieses Vorpachtrechtes das Gemeindejagdgebiet nicht unter 115 Hektar sinkt.

Wird der Jagdeinschluß durch mehrere Eigenjagden in der, im vorherigen Absatze bezeichneten Weise umschlossen, so steht das oberwähnte Recht der Vorpachtung zunächst dem Besitzer der, in längster Ausdehnung in den Jagdeinschluß grenzenden Eigenjagd zu.

Behufs Feststellung derartiger Vorpachtrechte hat die politische Bezirksbehörde die in Betracht kommenden Eigenjagdbesitzer aufzufordern, sich binnen einer angemessenen anzuberaumenden Frist über die in Anspruchnahme etwaiger Vorpachtrechte zu erklären, und sohin festzustellen, welchen Ansprechern ein Vorpachtrecht zustehe.

Würde durch die gleichzeitige Ausübung mehrerer Vorpachtrechte das Gemeindejagdgebiet unter 115 Hektar sinken, so hat die politische Bezirksbehörde festzustellen, welchem der in Betracht kommenden Eigenjagdbesitzer im Interesse eines tunlichst geordneten Jagdbetriebes Vorpachtrechte einzuräumen seien.

Gleichzeitig mit der Feststellung der Vorpachtrechte hat die politische Bezirksbehörde, wenn nicht eine Vereinbarung zustande kommt, auch den Pachtschilling für den einzelnen Jagdeinschluß zu bemessen. Derselbe ist nach Anhörung der Gemeindevertretung und des betreffenden Eigenjagdbesitzers unter angemessener Berücksichtigung der Pachtschillinge zu ermitteln, welche für Gemeindejagden erzielt werden, die in der Nähe gelegen sind und im Wesentlichen gleiche jagdliche Verhältnisse aufweisen.

Wenn die Eigenjagdbesitzer von dem Vorpachtrechte keinen Gebrauch machen, so sind sie

gehalten, den zur Ausübung des Jagdrechtes hinsichtlich des Jagdeinschlusses Berechtigten den Zutritt zum letztern zu gestatten.“

Ich bitte, bis zu welchem Paragraph geht dieser Teil der Spezialdebatte?

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg :

Bis § 31.

Abgeordneter Gallé :

Dann hätte ich einen Abänderungsantrag zu § 26, welcher lautet (bere — liest):

„§ 26.

Der Reinertrag der Gemeindejagd ist jährlich oder über Beschluß der Gemeindevertretung im Laufe des letzten Jahres einer jeden Jagdperiode, unter die Eigentümer der in das Gemeindejagdgebiet einbezogenen Grundstücke nach Maßgabe der Größe der Grundfläche des betreffenden Grundbesitzes zu verteilen.

Über Beschluß der Gemeindevertretung kann, wenn seitens der Berechtigten dagegen kein Einspruch erhoben wird, der Reinertrag der Gemeindejagd auch für Gemeindegzwecke verwendet werden.“

Ich erlaube mir zu bemerken, daß das, was ich schon früher gesagt habe, auch zu diesem Paragraph gehört.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg :

Wünscht noch jemand das Wort?

Der Herr Abgeordneter Graf Margheri hat das Wort.

Abgeordneter Graf Margheri :

Meine Herren! Gegenüber den Ausführungen des Herrn Referenten betreffs der Aufteilung der Jagdpacht, möchte ich nur bemerken, daß es durch die Fassung, welche wir beantragen, den Gemeinden ja ermöglicht wäre, den Jagdpachtschilling zu Gemeindegzwecken zu verwenden, und daß derselbe dort, wo kein Einspruch dagegen erhoben wird, selbstverständlich in die Gemeindekasse fließen wird, wo hingegen das nicht paßt, durch diesen kleinen Zusatz, der von unserer Seite beantragt wird, den Grundbesitzern die Möglichkeit gegeben ist, dagegen Stellung zu nehmen.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg :

Wünscht noch jemand das Wort?

Der Herr Abgeordnete Dr. Lampe hat das Wort.

Poslanec dr. Lampe :

Predlagam še k § 4. kot 2. alineo sledeči dostavek:

„Ako je nastalo posestvo, kakor je omenjeno v predstojećem odstavku, po obveljavljenju tega zakona ali se je pa tako posestvo povečalo, pristojna samosvoj lov na onem posestvu, oziroma na delih, s katerimi se je povečalo, le potem in v toliko, v kolikor se z izvrševanjem samosvojega lova ne oškodujejo koristi deželne kulture v dotični pokrajini, o čemer pa razsoja končno deželna vlada v sporazumu z deželnim odborom.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg :

Wünscht noch einer der Herren das Wort? (Nihče se ne zglesi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so hat der Herr Berichterstatter das Schlußwort.

Poročevalec Hladnik :

Glede predlogov gospoda poslanca Galleta imam to-le pripomniti:

Pri § 2. želi gospod poslanec, da bi se v načrtu lovskega zakona izpustilo določilo, da se sme zajec uvrstiti med lovne živali le po sklepu občinskega odbora. Jaz ostajam, ker je to kardinalna točka, pri določilu, kakor je v § 2. načrta lovskega zakona obseženo, in prosim, da se ta nasvet gospoda poslanca Galleta odkloni.

Pri § 4. je sedaj gospod tovariš dr. Lampe neki dostavek nasvetoval, v katerem se zahteva, da naj bi se nova samosvoja lovišča ne narejala brez dovoljenja občinskega odbora, kar prosim, da naj se sprejme.

Pri § 8. se akomodiram v toliko nasvetu gospoda poslanca Galleta, da predlagam, naj se 4. in 5. odstavek sprejmeta in sicer tako-le:

Pri § 8. zahteva se prvič za izvrševanje občinskega lova, da naj za občinski lov glede števila izvedencev ali drugih zanesljivih oseb, ki naj se nastavi, velja, da naj se za občinske love do 300 ha en izvedenec nastavi, ako pa lovski okoliš presega 300 ha, naj se za vsakih drugih 300 ha in za preostali 150 ha presega-joči del še en izvedenec nastavi.

Torej to naj bi se k § 8. dostavilo.

Pri § 12. sem za to, da se ti dostavki glede »enklav« — po slovenski »osredki« — sprejmejo in sem tudi za to, da se koncedira določilo, da imajo samo posestniki samosvojega lova pravico vzeti v zakup lov v »enklavah«.

Pri § 26. pa prosim, da se ostane pri določilu in pri načrtu deželne odbora.

Prosim, da visoka zbornica v tem zmislu te paragrafe sprejme.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wir werden jetzt über die einzelnen Paragraphen abstimmen.

Bei § 1 ist kein Abänderungsantrag gestellt worden.

Ich bitte die Herren, welche für die Fassung des § 1 in der Form, wie er gedruckt vorliegt, sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Bei § 2 hat der Herr Abgeordnete Gallé einen Abänderungsantrag gestellt. Wünscht jemand, daß ich ihn verlese?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so bitte ich die Herren, welche für den Abänderungsantrag des Herrn Abgeordneten Gallé sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Der Antrag ist gefallen.

Jetzt bitte ich die Herren, welche dem § 2 in der gedruckt vorliegenden Fassung zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Bei § 3 liegt kein Abänderungsantrag vor.

Ich bitte die Herren, welche diesem Paragraphen in der Fassung der Vorlage 17 beistimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Zu § 4, al. 1, liegt kein Abänderungsantrag vor. Folglich bitte ich die Herren, welche für diesen Absatz sind, wie er gedruckt vorliegt, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Zu diesem Paragraphen beantragt der Herr Abgeordnete Dr. Lampe einen neuen zweiten Absatz. Wünscht jemand, daß ich den Antrag nochmals verlese?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so bitte ich die Herren, welche für den Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Lampe sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zur Abstimmung über das gedruckte frühere al. 2, jetzt al. 3.

Ich bitte die Herren, welche diesem Absatz zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Zu den §§ 5, 6 und 7 sind keine Änderungen vorgeschlagen. Ich bitte die Herren,

welche diesen Paragraphen in der Fassung der Vorlage 17 zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Zu § 8 stellt der Herr Abgeordnete Gallé einen Abänderungsantrag. Wird die Verlesung desselben gewünscht?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so bitte ich die Herren, welche dem Antrage des Herrn Abgeordneten Gallé zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Der Antrag ist gefallen.

Ich bitte nun die Herren, welche mit dem Wortlaute des § 8, wie er gedruckt vorliegt, einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Ich bitte nun noch die Herren, welche mit dem Antrage des Herrn Berichterstatters einverstanden sind, daß der 5. und 6. Absatz des Abänderungsantrages des Herrn Abgeordneten Gallé, welche lauten (bere — liest):

»Bezüglich der Zahl der zu bestellenden Sachverständigen hat zu gelten, daß für Gemeindejagdgebiete bis einschließlich 300 Hektar ein Sachverständiger zu bestellen ist.

Übersteigt das Gemeindejagdgebiet 300 Hektar, so kann für je weitere 300 Hektar nur einen etwa erübrigenden, das Ausmaß von 150 Hektar übersteigenden Bruchteil ein Sachverständiger bestellt werden.«

als neue Absätze an den soeben angenommenen § 8 angegliedert werden, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Zu den §§ 9, 10 und 11 liegen keine Abänderungsanträge vor. Ich bitte die Herren, welche diesen Paragraphen, so wie sie gedruckt vorliegen, zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Zu § 12 liegt der Antrag des Herrn Abgeordneten Gallé vor, daß nach dem 3. Absätze 7 neue Absätze einzuschalten seien.

Vor allem bitte ich die Herren, welche den Absätzen 1, 2 und 3, wie sie gedruckt vorliegen, zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Jetzt werden wir über den Antrag des Herrn Abgeordneten Gallé abstimmen. Soll ich denselben verlesen?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so bitte ich die Herren, welche diesem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen jetzt zum früheren al. 4 des Gesetzentwurfes.

Ich bitte die Herren, welche mit diesem Absatze einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Dieser Absatz ist gefallen.

Zu den §§ 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 und 25 sind keine Abänderungsanträge gestellt worden.

Ich bitte die Herren, welche den §§ 13 bis inklusive 25 in der Fassung der gedruckten Vorlage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Jetzt kommen wir zum § 26. Hiezu ist vom Herrn Abgeordneten Gallé ein Abänderungsantrag gestellt worden. Wünscht jemand die Verlesung desselben?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so bitte ich die Herren, welche mit diesem § in der Fassung, wie sie der Herr Abgeordnete Gallé beantragt, einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Der Abänderungsantrag ist gefallen.

Nun werden wir über den § 26 in der Fassung der Vorlage abstimmen. Ich bitte die Herren, welche dafür sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Zu den §§ 27, 28, 29, 30 und 31 sind keine Änderungen vorgeschlagen worden.

Ich bitte die Herren, welche den §§ 27 bis inklusive 31 in der Fassung der Vorlage, zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen jetzt zur II. Spezialdebatte, welche die §§ 32 bis 66 inklusive umfassen wird.

Deželni glavar

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend):

Prosim gospoda poročevalca, da uvede razpravo.

Poročevalec Hladnik:

Jaz pri teh paragrafih nimam nič drugega omeniti, kakor da prosim, da bi jih gospodje vse sprejeli, kakor so tiskani v prilogi 17.

Deželni glavar:

Debata je otvorjena, k besedi — kontra — se je oglašil gospod poslanec Gallé.

Abgeordneter Gallé:

Ich stelle einen Abänderungsantrag zu § 32. Derselbe lautet (bere — liest):

»§ 32. 1. Absatz.

Jeder Besitzer einer Eigenjagd der im § 4 bezeichneten Art und jeder Pächter, sowie jede Gemeinde, deren Jagd von Sachverständigen ausgeübt wird, ist verpflichtet, zur Beaufsichtigung und zum Schutze der Jagd ein Jagdschutzpersonale (Jagdhüter) in entsprechender Anzahl zu bestellen und dasselbe in Gemäßheit der bezüglichlichen Vorschriften als ein, für den Wachtdienst zum Schutze der Landeskultur bestelltes Wachtpersonale bestätigen und beedigen zu lassen.»

Ferner stelle ich zu § 44, der von den Schonzeiten handelt, folgenden Abänderungsantrag (bere — liest):

»§ 44. Bei Ausübung der Jagd ist folgende Schonzeit zu beobachten:

1. Für weibliches Rot- und Damwild und Wildkälber vom 1. Februar bis 30. September.

2. Für den Steinbock vom 1. Dezember bis 31. August, für die Steingais und das Steinkitz das ganze Jahr.

3. Für Gemsböcke vom 15. Jänner bis 31. Juli.

4. Für Gemsgais und Gemskitz vom 1. Dezember bis 15. August.

5. Für Rehböcke vom 1. Febr. bis 15. Mai.

6. Für Rehgais und Rehkitz vom 1. Jänner bis 15. September.

7. Für Hasen vom 15. Febr. bis 1. August.

8. Für Auerhähne und Rakelhähne vom 1. Juni bis 31. März.

9. Für Birkhähne vom 15. Juni bis 31. März.

8. Für Auerhähne und Rackelhähne vom Jahr.

11. Für Fasanen vom 1. Febr. bis 15. Aug.

12. Für Hasel-, Schnee- und Steinhühner vom 1. Februar bis 15. August.

13. Für Rebhühner und Wachteln vom 1. Dezember bis 15. August.

14. Für Waldschneppen vom 1. April bis 15. August.

15. Für Stockenten vom 15. März bis 31. Juli.

16. Für andere Wildenten, dann Gänse, Sumpf- und Wasservögel vom 16. April bis 30. Juni.

17. Für Wildtauben vom 15. Februar bis 15. Mai.

Beim Rot-, dann Reh- und Gemswild gilt das Jungwild als Kalb oder Kitz bis zum 1. Juli des nach der Geburt folgenden Jahres.

Im Falle die Landesregierung gemäß § 2, Absatz 2, Tierarten als jagdbare erklärt, kann sie im Verordnungswege im Einvernehmen mit dem Landesausschusse Schonzeiten für diese Tiere festsetzen, wenn die Festsetzung solcher Zeiten behufs Erhaltung eines den jagdlichen Verhältnissen des Landes angemessenen Wildstandes erforderlich ist.«

Dann stelle ich einen Abänderungsantrag zu § 45. Derselbe lautet (bere — liest):

»§ 45.

Während der Schonzeit darf die, in Schonung befindliche Wildgattung weder gejagt noch gefangen oder getötet werden.«

Da möchten wir einen Zusatz haben des Inhaltes (bere — liest):

»Diese Bestimmung hat keine Anwendung für den Jagdberechtigten, der Wild zur Einkammerung einfängt.«

Zu § 46 stelle ich den Abänderungsantrag, daß der 1. Absatz folgendermaßen zu lauten habe (bere — liest):

»§ 46. 1. Absatz.

Wenn sich in einem Jagdgebiete die Verminderung einer Wildgattung im Interesse der durch dieselbe geschädigten Land- oder Forstwirtschaft als notwendig herausstellt, so kann die politische Bezirksbehörde im Einvernehmen oder über Ansuchen des Eigenjagdberechtigten, des Jagdpächters oder der betreffenden Gemeindevertretung den Abschluß einer bestimmten Anzahl Wildstücke in dem betreffenden Jagdgebiete selbst während der Schonzeit anordnen.«

Im § 58 hätte der 3. Absatz zu entfallen und ich stelle den Antrag (bere — liest):

»Im § 58 hat der Absatz 3 zu entfallen.«

Schließlich stelle ich einen Abänderungsantrag zu § 59. Derselbe lautet (bere — liest):

»§ 59. Absatz 6.

Wenn jedoch nach Ermessen der politischen Behörde die Verminderung der im § 58 bezeichneten Tiere im Interesse der öffentlichen Sicherheit oder der Landeskultur geboten oder angemessen erscheint, so kann über Ansuchen der in Frage kommenden Gemeinde die politische Bezirksbehörde vor allem den Jagdberechtigten auffordern, daß er zur Verminderung der gedachten Tiere das Nötige veranlaßt. Bleibt eine derartige Aufforderung ohne Erfolg, dann kann die politische Bezirksbehörde solchen Personen, welchen die Jagdkarte nicht verweigert werden könnte (§ 42), auch ohne Zustimmung des

Jagdberechtigten für eine bestimmte Zeit die Bewilligung erteilen, die im § 58 bezeichneten Tiere mit der Schußwaffe oder auf andere jagdgemäße Weise zu verfolgen. Diese Personen bedürfen, insofern sie sich an der Erlegung jagdbarer Tiere nicht beteiligen, eine Jagdkarte nicht.«

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in ima končno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Hladnik:

K tem predlogom, katere stavi gospod poslanec Gallé, imam sledeče pripomniti:

Pri § 32. zahteva gospod poslanec, da bi mesto »upravitelj občinskega lova« se reklo »vsaka občina, katera izvršuje lov po izvedencih«.

Ker se bojim, da bi politične oblasti za izvedenca napravile človeka, ki ima za seboj kako šolo za lovce, odklanjam ta predlog in prosim visoko zbornico, da sprejme besedilo deželnega odbora.

Pri § 44. se jaz akomodiram v toliko navetu gospoda poslanca Galléta, da sprejem vse druge predloge, samo pri točki 7. pa želim, da se vtakne vmes: »Za zajce v občinah, v katerih so le-ti vsled občinskega sklepa uvrščeni med lovne živali,« — in nemški: »Für Hasen in den Gemeinden, in welchen solche über Gemeindebeschluß unter die jagdbaren Tiere eingereiht wurden.«

Čas pa lahko ostane, kakor ga predlaga gospod poslanec Gallé.

Pri § 45. sem zadovoljen, da se sprejme nasvet gospoda poslanca Galléta in prosim, da visoka zbornica sprejme ta paragraf po njegovem nasvetu.

Pri § 46. pa vzdržujem besedilo deželnega odbora zaradi tega, ker je § 46. po tem besedilu veliko bolj odločen, kakor po nasvetu gospoda poslanca Galléta. Tukaj imamo besedilo: »Morá ukazati«, gospod poslanec Gallé pa zahteva, da bi se reklo: »Sme« ali »more«. Torej naj imajo občinski zastopniki toliko ingerence, ker bodo bolje vedeli, kdaj je nevarnost za posestnika, kakor pa politična oblast.

Pri § 58. prosim, da se ostane pri besedilu, kakoršno predlaga deželni odbor, in pri § 59. zopet prosim, da se ostane pri besedilu deželnega odbora.

Prosim, da v tem zmislu visoka zbornica glasuje.

Deželni glavar:

Prehajamo k glasovanju.

K § 32. predlaga gospod poslanec Gallé, da se prvi alineja glasi drugače, kakor v predlogu deželnega odbora. Glasovali bomo torej najprej o prvem odstavku po predlogu gospoda poslanca Galléta.

Ali naj se predlog še enkrat prebere? (Klici — Rufe: »Ne«) Ker se to ne želi, prosim glasovati in prosim gospode, ki ste za izpreminjalni predlog gospoda poslanca Galléta, da izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog gospoda poslanca Galléta je odklonjen.

In sedaj bomo glasovali o prvem in o ostalih alinejah § 32. po besedilu, kakor je tiskano v prilogi 17.

Gospodje, ki ste za to besedilo, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

K §§ 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42. in 43. ni stavljen noben spreminjalni ali dodatni predlog, in torej glasujemo skupno o vseh teh paragrafih.

Gospodje, ki pritrjujete vsem tem paragrafom, počenši s § 33. do inkluzive § 43., izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj prehajamo k § 44. V tem pogledu je gospod poslanec Gallé predložil drugačno besedilo. Gospod poročevalec se ž njim strinja, izvzemši samo točko 7., ki se tiče varstvenega časa zajca. Tedaj bomo glasovali najpoprej o vseh drugih točkah tega paragrafa, izvzemši točko 7., o kateri se bo posebej glasovalo.

Torej prosim glasovati o § 44., kakor ga predlaga gospod poslanec Gallé, izvzemši točko 7.

Gospodje, ki pritrjujete § 44. po predlogu gospoda poslanca Galléta, izpustivši točko 7., blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj glasujemo o točki 7. V tem pogledu predlaga gospod poslanec Gallé: »7. Für Hasen vom 15. Februar bis 1. August«, gospod poročevalec pa predlaga še dostavek: »za zajce v občinah, v katerih so le-ti vsled občinskega sklepa uvrščeni med lovne živali«. Glasovali bomo najpoprej o predlogu gospoda poslanca Galléta, in prosim tiste gospode, ki so za ta predlog, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Je sprejet.

In sedaj glasujemo o dostavku oziroma besedilu, kakor predlaga gospod poročevalec.

Gospodje, ki pritrjujete temu besedilu, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešen § 44.

K § 45. predlaga gospod poslanec Gallé en dodatek. Bomo najprej glasovali o tiskanem besedilu § 45., katero je neoporečeno.

Gospodje, ki se strinjate s tem tiskanim besedilom, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj prosim glasovati o dodatku gospoda poslanca Galléta, in prosim tisto gospodo, ki pritrjuje temu dodatku, da izvoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešen § 45.

K § 46. predlaga gospod poslanec Gallé za 1. alineja drugo besedilo. Ali naj se prebere? (Klici — Rufe: »Ne!«) Torej ni potreba.

Prosim tedaj tiste gospode, ki so za 1. alineja po predlogu gospoda poslanca Galléta, da izvolijo vstati

(Zgodi se — Geschieht.)

Odklonjeno.

In sedaj glasujemo o celem § 46. po besedilu tiskane priloge, in prosim gospodo, ki se strinja s tem tiskanim besedilom, da izvoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je § 46. rešen.

K § 47. do inkluzive 57. ni bil stavljen noben spreminjalni ali dodatni predlog, tako da lahko skupno glasujemo o vseh teh paragrafih.

Gospodje, ki ste za §§ 47. do vštetega 57., kakor so tiskani v prilogi, prosim vstanite!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Glede § 58. alineja 1. in 2. ni bilo nobenega ugovora.

Prosim torej gospode, ki pritrjujejo odstavku 1. in 2. § 58., da izvolijo vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Glede alineje 3. predlaga gospod poslanec Gallé, da se črta.

Gospodje, ki ste za tiskani 3. alineja, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Je odklonjen, in sedaj pride na vrsto zadnji, 4. alineja.

Gospodje, ki ste za ta 4. alineja, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešen § 58.

Pri § 59, so odstavki 1. do 5. neoporečni, in torej glasujemo o njih skupno.

Gospodje, ki ste za odstavke 1.—5., izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Glede odstavka 6. predlaga gospod poslanec Gallé drugo besedilo. Ali se želi prečitati? (Klici — Rufe: »Ne!«) Torej prosim glasovati!

Gospodje, ki ste za alineo 6., kakor ga predlaga gospod poslanec Gallé, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Je odklonjen.

In sedaj glasujemo o besedilu, kakor ga predlaga odsek.

Gospodje, ki ste za odstavke 6. po tisknem besedilu, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Vsi ostali paragrafi, počenši s § 60. do inkluzive § 66. so neoporečni, in torej bomo o njih skupno glasovali.

Gospodje, ki pritrujete tem paragrafom, kakor so tiskani, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešeno II. poglavje.

Prehajamo sedaj k III. in ostalim poglavjem, obsegajočim §§ 67. do inkluzive 102.

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Hladnik:

Predlagam, da se vsi ti §§ 67. do 102., kakor so tukaj natisnjeni, sprejmejo po predlogu deželnega odbora.

Deželni glavar:

Debata je otvorjena, k besedi — kontra — se je oglasil gospod poslanec Gallé.

Omenjam, da sta sedaj v debati tudi naslov in uvod zakona in pa vse druge točke odsekovih predlogov.

Abgeordneter Gallé:

Ich beantrage, daß § 71, Absatz 1, dahin abgeändert wird, daß er heißt (bere — liest):

„§ 71, Absatz 1.

Auch der Jagdberechtigte kann die innerhalb seines Jagdgebietes gelegenen fremden Grundstücke durch Einzäunung oder andere Vorsichtsmaßregeln gegen Wildschädigungen schützen, insoweit der Grundeigentümer hiedurch in der Benützung seines Grundes nicht beeinträchtigt wird.“

Der § 75 hätte zu lauten (bere — liest):

„§ 75.

Der Obmann, sowie dessen Stellvertreter werden von der politischen Behörde auf die Dauer der Jagdverwaltungsperiode in der Regel für ein Gemeindejagdgebiet oder ausnahmsweise, wenn dies mit Rücksicht auf die obwaltenden Verhältnisse geboten erscheint, für das Gebiet mehrerer aneinander anrainender Gemeinden zusammen bestimmt.

Zur Funktion des Obmannes und des Stellvertreters desselben dürfen nur unbescholtene und unparteiische Personen, welche mit land- und forstwirtschaftlichen Verhältnissen, sowie mit der Jagd hinlänglich vertraut und in dem Jagdgebiete, in welchem sie als Obmann oder Stellvertreter aufgestellt werden sollen, nicht jagdberechtigt sind, berufen werden.

Der Obmann und dessen Stellvertreter sind von der politischen Bezirksbehörde auf die gewissenhafte Erfüllung ihrer Obliegenheiten zu beider. Die Namen und Wohnorte der bestellten Funktionäre sind von der politischen Bezirksbehörde den betreffenden Gemeinden und Jagdberechtigten in entsprechender Weise bekannt zu geben.

Die politische Bezirksbehörde ist berechtigt, den Obmann und dessen Stellvertreter, wenn dieselben ihre Obliegenheiten nicht in einer den Bestimmungen dieses Gesetzes entsprechenden Weise versehen, von der ihnen übertragenen Funktion zu entheben.“

Der § 92 hätte zu lauten (bere — liest)

„§ 92.

Insofern in diesem Gesetze keine andere Bestimmung getroffen ist, geht die Berufung gegen Verfügungen der Gemeindevertretung an die politische Bezirksbehörde, jene gegen Verfügungen, beziehungsweise Entscheidungen der politischen Bezirksbehörden an die Landesregierung, welche endgültig entscheidet.

Nur in jenen Fällen, in denen die Landesregierung eine Verfügung, beziehungsweise Entscheidung in erster Instanz getroffen hat, ist eine Berufung an das Ackerbauministerium zulässig.

Jede Berufung ist innerhalb 14 Tagen von dem, dem Kundmachungs-, beziehungsweise Zustellungstage folgenden Tage an gerechnet, bei jener Stelle einzubringen, welche in erster Instanz die Verfügung, beziehungsweise Entscheidung getroffen hat.“

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — je debata zaključena, in gospod poročevalec ima besedo.

Poročevalec Hladnik:

Prosim, da se vsi ti predlogi gospoda poslanca Galleta odklonijo in da se sprejme besedilo deželnega odbora.

Deželni glavar:

Paragrafi 67. do inkluzive 70. so neoporečeni, in glasujemo torej o njih skupno.

Gospodje, ki ste za te paragrafe, prosim vstanite!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Pri § 71. predlaga gospod poslanec Galle za 1. alineo drugo besedilo.

Gospodje, ki ste za predlog gospoda poslanca Galleta — ali se želi, da se prečita? (Klici — Rufe: „Ne!“ — izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Je odklonjen.

Sedaj bomo glasovali o celem § 71. po predlogu gospoda poročevalca.

Gospodje, ki se strinjate s tiskanim besedilom § 71., izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Paragrafi 72., 73. in 74. so neoporečeni in se bo o njih skupno glasovalo.

Prosim gospodo, ki pritrjuje tem paragrafom, da izvoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

K § 75. predlaga gospod poslanec Galle drugo besedilo. Ali se želi, da se prebere? (Klici — Rufe! „Ne!“) Torej glasujemo najprej o spreminjalnem predlogu gospoda poslanca Galleta.

Gospodje, ki ste za ta predlog, prosim vstanite!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog gospoda poslanca Galleta je odklonjen in sedaj bomo glasovali o § 75. po besedilu odseka.

Gospodje, ki pritrjujete temu § 75., kakor je tiskan, prosim vstanite!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Paragrafi 76. do inkluzive 91. so neoporečeni, in bomo o njih glasovali skupno.

Prosim tisto gospodo, ki pritrjuje tem paragrafom, da izvoli vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

K § 92. predlaga gospod poslanec Galle drugo besedilo. Ali se zahteva prečitanje? (Klici — Rufe: „Ne!“) Glasovali bomo torej o spreminjalnem predlogu gospoda poslanca

Galleta, in jaz prosim tisto gospodo, katera pritrjuje temu predlogu, da izvoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog gospoda poslanca Galleta je odklonjen.

Glasujemo sedaj o § 92. po besedilu odseka.

Gospodje, ki ste za tiskani § 92., izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Glede ostalih paragrafov ni nobenih spreminjalnih ali dodatnih predlogov stavljenih, in tedaj prosim gospodo, ki pritrjuje ostalim paragrafom, pričenši s § 93. do inkluzive § 102. po besedilu predloga, da izvoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj prideta naslov in uvod.

Prosim gospodo, ki se strinja z naslovom in uvodom, da blagovoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Naslov in uvod zakona je sprejet.

In sedaj bomo glasovali o zakonskem načrtu še v celoti.

Gospodje, ki pritrjujete načrtu zakona tudi v celoti, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj glasujemo še o 2. točki odsekovskega predloga, namreč, da se deželnemu odboru naroča, da načrtu zakona izposluje Najvišjo sankcijo.

Prosim gospodo, ki pritrjuje tudi temu predlogu, da izvoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

S tem je rešena točka 7. a dnevnega reda, in prehajamo k točki:

7. b) Poročilo upravnega odseka:

o samostalnem predlogu poslancev Ravnikarja, dr. Žitnika in tovarišev glede ustanovitve mesta okrožnega zdravnika za Pivko in Košensko dolino s sedežem v Št. Petru (št. XVII.)

7. b) Bericht des Verwaltungsausschusses:

über den selbständigen Antrag der Abgeordneten Ravnikar, Dr. Žitnik und Genossen betreffend die Kreirung einer Distriktsarztsstelle für die Poik und das Košena-Thal mit dem Sitze in St. Peter (Nr. XVII.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Jaklič:

Visoka zbornica! Upravni odsek predlaga: „Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča ukreniti vse potrebno, da se mesto okrožnega zdravnika v Št. Petru ustanovi.“

Deželni glavar:

Debata je otvorjena. K besedi „pro“ se je oglasil gospod poslanec Ravnikar.

Poslanec Ravnikar:

Visoka zbornica! Danes je v razpravi predlog, ki sem ga že stavil v lanskem zasedanju deželnega zbora, glaseč se (bere — liest):

„Visoki deželni zbor skleni:

Ustanovi naj se mesto okrožnega zdravnika za kraje na Pivki in v Košanski dolini s sedežem v Šent Petru na Krasu.“

Podkrepim ta predlog s stališča splošne potrebe ubogega in trpečega ljudstva v teh krajih. Šent Peter je središče občin Knežak, Slavina, Košana, Šent Peter in Zagorje. Dalje je ondi križišče železniških prog vodečih v Ljubljano, Trst, Reko in Gorico. Za kraje ležeče ob teh progah bi bilo torej obiskovanje bolnikov jako pripravno, če bi bil zdravnik v Šent Petru. Dosedaj je ljudstvo bilo navezano pri boleznih zaradi zdravniške pomoči na Postojno oziroma tudi na Ilirsko Bistrico in včasih celo na Senožeče, kamor pa imajo ljudje po več ur daleč. (Predsedstvo prevzame deželnega glavarja namestnik baron Liechtenberg. — Den Vorsitz übernimmt Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg.) Koliko pri teh razmerah stane zdravnik, mi ni treba razlagati, dostikrat pa pride zdravniška pomoč vrhutega še prepozno. Bodí mi dovoljeno navesti samo en konkreten slučaj. V vasi Čepno, Košanske občine, ki šteje štiri-deset hiš in leži visoko ob istrski meji, je bila nujna potreba zdravniške pomoči pri neki materi. Ubogi mož pošlje po zdravnika v Postojno in kasneje v Senožeče, a prišel je prepozno, žena je med tem časom umrla. Mislimo si veliko žalost ubogega moža, ki je izgubil dobro ženo in skrbno gospodinjjo, otroci pa so postali sirote brez matere. Ko bi se bila zdravniška pomoč mogla najti v Št. Petru, bi se to sigurno ne zgodilo. Koliko je pa še takih slučajev, za katere niti ne vem. Dolžnost poklicanih činiteljev je torej, da za take kraje skrbe za ustanovitvijo mesta okrožnega zdravnika.

Da svoj predlog še bolj podkrepim, naj navedem, da štejejo kraji po teh občinah 15.300 duš. Ta številka govori jasno, da je potreba za ustanovitev zdravniškega mesta v resnici velika. Če omenim še to, da se v Šent Petru lahko dobi primerno stanovanje za zdravnika in tudi dovolj prostorov za napravo lekarne, sem vse povedal, kar jasno govori, da je v resnici potrebna ustanovitev mesta okrožnega zdravnika v Št. Petru. Visoko zbornico pa prosim, da ugotovi mojemu predlogu

ter nasvetu upravnega odseka, s čemer bo ustrezno želji vsega prebivalstva v imenovanih občinah.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht noch jemand das Wort?

Der Herr Abgeordnete Lavrenčič hat das Wort.

Poslanec Lavrenčič:

Visoka zbornica! Moravska dolina živo potrebuje zdravnika. Občina Moravska, potem pa sploh vse občine Moravske doline so že vložile take prošnje. V dotičnih prošnjah je dovolj utemeljeno, kako potreben je tam zdravnik, in zato se omejujem samo na resolucijo, katero stavim, in ki se glasi:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da vse, kar more, ukrene za ustanovitev zdravstvenega okrožja v Moravčah.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Der Herr Berichterstatter?

Poročevalec Jaklič:

Nimam nič omeniti.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wenn nicht, so werden wir abstimmen, und zwar zunächst über den Antrag des Herrn Berichterstatters und dann über die Resolution des Herrn Abgeordneten Lavrenčič.

Ich bitte jene Herren, die dem Antrage des Herrn Berichterstatters zustimmen, sich zu erheben!

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Nun bitte ich die Herren, die mit der Resolution des Herrn Abgeordneten Lavrenčič einverstanden sind, sich zu erheben!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sie ist ebenfalls angenommen, und damit dieser Gegenstand der Tagesordnung erledigt.

Wir kommen nun zu Punkt:

7. c) Poročilo upravnega odseka:

o samostalnem predlogu poslanca dr. Zajca v zadevi izpremembe zakona z dne 20. julija 1910 (dež. zak. št. 27) o varstvu ptic (št. V.).

7. c) Bericht des Verwaltungsausschusses:

über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Dr. Zajec wegen der Abänderung des Gesetzes vom 20. Juli 1910 (L. G. Bl. Nr. 27) betreffend den Schutz [der Vögel (Nr. V.).

Poročevalec Hladnik:

Visoka zbornica! Zadeva, o kateri smo se posvetovali pred dvema letoma je danes zopet na dnevnem redu, namreč, kako da bi se zakon o varstvu ptic prenaradil, da bi bilo ustrezno zlasti potrebam prebivalstva ljubljanske okolice. Zato pa si usojam predlagati, da bi visoka zbornica sprejela predlog upravnega odseka in sicer tako, da sprejme zakon, kakor ga je predložila visoka vlada l. 1908. in kakor ga imate gospodje v prilogi 65. iz l. 1908. v rokah, samo s temi izpremembami, da je v uvodu zakona besedi „s pritrditvijo“ in nemški „mit Zustimmung“ nadomestiti z besedami „po nasvetu“ oziroma nemški „über Antrag“ dalje, da se ima § 26. namesto:

„Zakon z dne 17. januarja 1870, dež. zak. št. 20, je razveljavljen“ — „Das Gesetz vom 17. Juni 1870. L. G. Bl. Nr. 20 tritt außer Wirksamkeit“ — glasiti:

„Zakon z dne 20. julija 1870 dež. zak. št. 27. je razveljavljen“ — „Das Gesetz vom 20. Juli 1870, L. G. Bl. Nr. 27 tritt außer Wirksamkeit.“

V drugem naj se sprejme zakon kakor je tiskan, samo v dodatku A naj se na strani 9 v prvi vrsti izpusti „cipa“, v dodatku B pa „vodomec“, „ribič“.

Predlagam torej v imenu upravnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Zakonskemu načrtu o varstvu ptic po priloženi vladni predlogi iz l. 1908 (deželnozborska priloga 65. iz l. 1908.) se pritrdi s pristavkom, da se v dodatku A izpusti „cipa“, v dodatku B pa „vodomec“, „ribič“ in da se glasi § 26. tako-le:

„Zakon z dne 20. julija 1910, dež. zak. št. 27 je razveljavljen.“

V uvodu naj se besede „s pritrditvijo“ oziroma „mit Zustimmung“ nadomeste z besedami „po nasvetu“ oziroma „über Antrag“.

2. Deželnemu odboru se naroča, da preskrbi temu načrtu Najvišjo sankcijo.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Ich eröffne die Generaldebatte. Zum Worte hat sich gemeldet der Herr Abgeordnete Ravnikar.

Poslanec Ravnikar:

V dodatku pod A na strani 8. priloge pogrešam neke ptice, ki je za poljedelstvo neizmerne vrednosti, ker pokončava na stotine poljskih miši, to je kanja ali mišar, der Mäusebussard.

Torej stavljam predlog:

„V dodatek A se za sršenarjem sprejme tudi: Mišar, Mäusebussard, Buteo buteo L.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Weiters gelangt zum Worte der Herr Abgeordnete Graf Margheri.

Abgeordneter Graf Margheri:

Hohes Haus! Ohne mich auf längere Ausführungen einzulassen, möchte ich zu dem Antrage des Herrn Abgeordneten Ravnikar nur einige Worte beifügen.

Der Mäusebussard ist ein Tier, welches vielfach verschieden beurteilt wird. Einige loben ihn sehr; einige wollen ihn einfach vernichten und verdammen. Die Wahrheit liegt hier wohl auch wieder in der Mitte. Er wird nicht viele Mäuse vernichten, hie und da sich aber wohl auch ein Häschen beibiegen. Nachdem wir aber den Hasen ohnehin als Schädling vernichten wollen, so stimme ich zu, daß der Mäusebussard ein nützliches Tier sei, und ich unterstütze den Antrag auf das Wärmste. (Veselost — Heiterkeit.)

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht noch jemand der Herren in der Generaldebatte das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so hat der Herr Berichterstatter das Schlußwort.

Poročevalec Hladnik:

Jaz prosim, da bi visoka zbornica sprejela v dodatek A tudi tisto ptico, katero je predlagal gospod poslanec Ravnikar, in sicer naj bi se uvrstila na 6. mesto za „sršenarjem“.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Die Generaldebatte ist geschlossen. Wir werden jetzt über das Eingehen in die Spezialdebatte abstimmen.

Ich bitte die Herren, welche für das Eingehen in die Spezialdebatte sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Zum Worte gelangt, und zwar zu einem formellen Antrage, der Herr Abgeordnete Dr. Pegan.

Poslanec dr. Pegan :

Predlagam, da se o celi predlogi vrši samo ena specialna debata.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg :

Der Herr Abgeordnete Dr. Pegan stellt den Antrag, daß über das ganze Gesetz nur eine Spezialdebatte abgeführt werde.

Ich bitte die Herren, welche mit diesem Antrage einverstanden sind, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wünscht jemand zu den einzelnen Paragraphen das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so werden wir über das ganze Gesetz zugleich abstimmen.

Zum Worte hat sich der Herr Abgeordnete Dr. Eger gemeldet. Ich bitte!

Abgeordneter Dr. Eger :

Ich bitte um getrennte Abstimmung bezüglich des Piepers und des Mäusebussards.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg :

Das gehört zum Anhang.

Ich bitte die Herren, welche mit den §§ 1 bis inklusive 27 einverstanden sind, so wie sie in der Beilage 65 ex 1908 gedruckt vorliegen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen jetzt zur Abstimmung über den Anhang A.

Hier wird vom Herrn Abgeordneten Dr. Eger eine getrennte Abstimmung gewünscht. Ich werde diesem Wunsche nachkommen.

Ich bitte die Herren, welche mit dem Wortlaute des Anhanges A. unter Auslassung des Piepers — Cipa — einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.) (Poslanec — Abgeordneter Dr. Eger: »Da stehe ich nicht auf!«)

Angenommen.

Jetzt bitte ich diejenigen Herren, welche damit einverstanden sind, daß in den Anhang A. hinter die Wespenweihe — sršenar — der Mäusebussard — mišar — aufgenommen werde, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Jetzt werden wir über den Anhang B. abstimmen.

Ich bitte die Herren, welche mit dem Wortlaute des Anhanges B. unter Auslassung des Eisvogels — vodomec, ribič — einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Jetzt werden wir noch über den Kopf und Eingang des Gesetzes abstimmen.

Ich bitte die Herren, welche damit einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Der Herr Berichterstatter hat das Wort.

Poročevalec Hladnik :

Predlagam tretje branje.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg :

Der Herr Berichterstatter beantragt die Annahme des Gesetzes in dritter Lesung.

Ich bitte die Herren, welche für das Gesetz auch in dritter Lesung stimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Nun bitte ich noch die Herren, welche auch dem 2. Punkte des Ausschußantrages, worin der Landesausschuß beauftragt wird, dem Gesetzentwurfe die Allerhöchste Sanktion zu erwirken, zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Er ist ebenfalls angenommen.

Somit ist dieser Punkt der Tagesordnung erledigt und wir kommen zu Punkt

7. d) Poročilo upravnega odseka :

o samostalnem predlogu poslanca Matjašiča in tovarišev glede zgradbe mostu čez Kolpo pri Gribljah (št. XVIII).

7. d) Bericht des Verwaltungsausschusses: über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Matjašič und Genossen, betreffend den Bau der Brücke über die Kulpa bei Griblje (Nr. XVIII).**Poročevalec Jaklič :**

Gospodje poslanci Matjašič in tovariši so dne 1. februarja t. l. stavili sledeči samostalni predlog:

»Ker je promet med Kranjsko in Hrvatsko ob Kolpi jako živahen, se živo čuti pomanjkanje dobrih prometnih sredstev, zlasti mostov. Na celi progi od Vinice do Metlike ni

nobenega mostu čez Kolpo. Ta nedostatek se bo pa občutil še bolj, ko se otvori belokranjska železnica. Nujno je potreben zlasti most pri Gribljah, ki bi promet iz velikih vasi in vlastelinstev onstran Kolpe obrnil na Kranjsko do kolodvorov v Gradacu in Črnomlju.

Zato predlagamo:

Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, naj nemudoma poizve mnenje hrvatske vlade glede zgradbe mostu v Gribljah, posebno z ozirom na primeren prispevek k zgradbi in naj po vsebini odgovora, ki ga prejme, ukrene, kar je nadalje potrebno.«

Upravni odsek se je posvetoval o tem samostalnem predlogu in predlaga:

»Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, naj nemudoma poizve za mnenje hrvatske vlade glede zgradbe mostu v Gribljah, posebno z ozirom na primeren prispevek k zgradbi, in naj po vsebini odgovora, ki ga prejme, ukrene, kar je nadalje potrebno.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

Der Herr Abgeordnete Matjašič hat das Wort.

Poslanec Matjašič:

Visoka zbornica! Stavil sem predlog glede zgradbe mostu čez Kolpo pri Gribljah. Krajevne razmere so mi znane, in najboljše bo označilo potrebo mostu, če povem, da je od metliškega mostu do mostu čez Kolpo pri Vinici do 35 km daljave. Na vsej tej daljavi ni nobenega drugega mostu in ne prevoza čez Kolpo, tako da prebivalstvu ob obeh bregovih Kolpe ni mogoč noben stik, ne hrvaškemu s kranjskim, niti kranjskemu s hrvaškim prebivalstvom. Poudarjam pa, da imajo Kranjci svoja zemljišča tudi na Hrvaškem, Hrvatje pa na Kranjskem. Pomislite torej, gospodje, kakšna težava je za ljudstvo, katero mora izvažati ali dovažati svoje pridelke edinole ali po viniškem ali pa po metliškem mostu, ki sta, kakor rečeno, oddaljena 35 km, na nasprotno stran Kolpe. S kakšno potratu časa je to združeno in kakšne zadržke provzroča to pri obdelovanju zemljišč. Prometa bi bilo veliko, ker ima ljudstvo na nasprotni strani Kolpe veliko svojih njiv, travnikov, gozdov in vinogradov. Vsa okolica, in sicer kranjska in hrvaška, gravitira proti vasi Griblje. Torej v krajevnih razmerah je gotovo utemeljena potreba tega mostu.

Drugič pa moram poudariti tudi ozir na splošne, javne koristi. Kakor je visoki zbornici znano, imamo pred durmi zgradbo belokranjske železnice. Ravno nasproti tega pričako-

vanega mostu se bo gradil kolodvor v Gradacu, proti kateremu gravitirajo ceste iz Hrvaškega. Cesta iz Gribelj bi bila obenem dovozna in prometna cesta za bodoči gradaški kolodvor. Razvidno je torej, da most ne bi bil samo lokalnega, ampak tudi splošnega pomena, ker bi si naša dežela, oziroma tudi država pridobila hrvaški promet na prihodnji kolodvor gradaški. V Budnavice imajo Hrvatje tri ure, na naš kolodvor gradaški pa komaj poldrugo uro, in torej bodo Hrvatje na vsak način rajši dovažali na kranjski kolodvor, kakor pa na hrvaški v Budnavicah. Če bi se torej visoka vlada že ne ozirala na naše krajevne potrebe, govorijo pa važni splošni interesi dežele in države za to, da nam priskoči v tej zadevi na pomoč in čim hitreje stopi v dogovor s hrvaško vlado.

Iz vseh teh razlogov vas prosim, častiti gospodje, da soglasno pritrdite mojemu, oziroma predlogu upravnega odseka.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Der Herr Berichterstatter?

Poročevalec Jaklič:

Ne!

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Auch nicht, — so bitte ich abzustimmen.

Die Herren, die mit dem Antrage des Herrn Referenten einverstanden sind, bitte ich, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

7. e) **Poročilo upravnega odseka:**
o prošnji občine Polšnik za popravo okrajne ceste Polšnik—Litija (86/Pet.).
7. e) **Bericht des Verwaltungsausschusses:**
über die Petition der Gemeinde Billichberg um Reparatur der Bezirksstraße Billichberg—Littai (86/Pet.).

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Upravni odsek se je posvetoval o prošnji občine Polšnik, katera prosi, da bi se okrajna cesta, ki veže sedež okrajnega glavarstva Litijo s Polšnikom in potem nadalje čez Brezovo z Mirno na Dolenjskem, spravila v boljše stanje. Opravičeno tožijo prebivalci obširne, na kumskem pogorju ležeče

polšniške občine glede te ceste, saj je znano, da se na njej nahajajo strmine, presegajoče 25—30% padca. Cesta je razdrapana in nihče ne skrbi, da bi se uredili obcestni odtočni jarki. Skoraj dve uri na daljavo je cesta polna strmin, katere onemogočujejo vsak uspešen promet. Vsled te grozno slabe ceste je opravičena pritožba občanov, da jih stane vožnja blaga, oziroma pridelkov na skoraj tri ure oddaljeno postajo Sava silno veliko stroškov, tako da velik del izkupila za pridelke odpade na vozne stroške. Sploh je pa to celo pogorje silno zanemarjeno in opravičeno tožijo ondotni prebivalci, da nihče za te kraje ne skrbi, ne dežela, ne cestni odbor. Istinito je, da se je za celi okraj litijski do sedaj jako malo storilo, in zato naj pride tudi ta okraj, osobito kumsko pogorje, do tega, da se razmere po tehniki proučijo in napravijo potrebni načrti za preložitev cest, ki bi se dokaj zložno dale izpeljati, ako se pravilno trasirajo. Res je, da bo stvar stala stotisoč in morda dvestotisoč kron, toda za celo to pogorje je vendar upati, da se bo našlo potrebnih sredstev za izboljšanje cest, ki bodo omogočile ondotnemu prebivalstvu uspešno gospodarstvo. Saj je pričakovati, da bo gotovo tudi država prispevala s primernim doneskom v pokritje dotičnih stroškov.

Upravni odsek je pritrjeval vsem tem nazorom in pritožbam, katere v peticiji navaja občina polšniška, in predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja občine Polšnik se izroča deželnemu odboru v rešitev z naročilom, da po dež. tehniki prouči ne le razmere te ceste, ampak sploh vsega ondotnega pogorja, da se ondotne, sedaj v silno slabem stanju nahajajoče se ceste izboljšajo, ter da uporabi ves svoj vpliv na okrajni cestni odbor, da za to pokrajino bolje skrbi in popravi ondotne ceste.«

Deželni glavar

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend):

Otvorjam debato.

Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — glasujmo!

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo z odsekovim predlogom, da izvolijo vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

8. a) Poročilo finančnega odseka:

o samostojnem predlogu poslanca dr. Kreka in tovarišev glede ustanovitve »Gospodarske šole« (št. XIV.).

8. a) Bericht des Finanzausschusses:

über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Dr. Krek und Genossen in betreff Errichtung der »Gospodarska šola« (Nr. XIV.).

Poročevalec dr. Krek:

Gospodje, ta »Gospodarska šola«, katere ustanovitev predlaga finančni odsek, dodaja nov važen stavbni kamen za vzgojo našega kmetskega ljudstva. Pri tej priložnosti se mi zdi potrebno nekatere, morda nekoliko manj razširjene resnice, ki se tičejo vzgoje kmečkega stanu, tukaj konstatirati. Kmetijstvo je kot veda nekaj tako splošnega, da ni prav nobene druge vede v nobeni drugi panogi, katera bi se dala s to splošnostjo primerjati. Kakor zdravnik potrebuje splošno izobrazbo zaradi tega, ker potrebuje vsega znanja narave, naravnih sil in uporabe narave na specialno stvar za ozdravljenje bolnega organizma, za ohranjenje zdravja, tako analogno, samo v večjem obsegu, potrebuje poljedelec poznavanje narave v najširšem obsegu, in ne samo narave, ampak obenem tudi vseh socialnih ved narodne ekonomije, trgovske vede, politične vede. Kmet, oziroma poljedelec mora biti vsled tega najbolj splošno izobražen izmed vseh slojev, če hoče svojo nalogo pravilno izpolnovati. To je velika napaka v našem javnem življenju, da se tega ne vpoštevata, in to je obenem vzrok, da kmetijstvo ni na tisti stopinji, kakor bi moralo in znalo biti. Gospodje, glede na razvoj kmetijstva vemo, da smo napol še v dobi, ko je kmetijstvo bilo prav to, kar imenujemo glede na obrt »domače delo«, »domača obrt«. Tistege primitivnega dela, zvezanega z naturalnim gospodarstvom, katero se ni naslanjalo na nobena znanstvena raziskavanja, katero je bilo prepuščeno samo slučaju in imelo svoj pogoj v najnujnejših potrebah življenja, tega pa danes ni več. Danes stopa kmetijstvo na popolnoma nova tla, in danes mora kmet, poljedelec, uporabljati vse to, kar znanost podaja, in obenem tudi sam z duševnim delom pospešiti napredek naravnih sil in napredek v raziskavanju socialnih zakonov, zato da more napredovati on in da more napredovati družba, katere napredek je z njegovim napredkom nujno zvezan.

Jaz ne bom te teorije, katere glavna načela sem tukaj podal, podrobnejše razvijal, samo to rečem, da je v naši zbornici, v večini te zbornice, zmisel za višjo izobrazbo, za to, da je treba dati sredstva za boljšo in višjo izobrazbo kmečkemu stanu, dana, in da je naš deželni zbor v tem oziru že mnogo storil, in obenem konstatiram, da ljudstvo po vsej naši deželi, da poljedelsko ljudstvo vsega našega naroda razume to svojo zadevo. Problemi, kako za-

braniti zapuščanje rodne zemlje, kako uveljaviti klic »nazaj k grudi«, problemi, kako vrniti zopet trdnost, stalnost kmetskemu stanu, ti problemi so ozko zvezani s problemom, kako izobraziti kmeta, da bo kos svoji nalogi. Seveda naj tukaj takoj povem, da ne sme konkretno misleči narodni ekonom, ko študira potrebo izobrazbe in ko poudarja potrebo izobrazbe za kmečki stan, prezreti ene stvari: tudi kmet se ne bo učil stvari, od katerih ne bo imel nobenega dobička. Na vsak način je vprašanje kmečke vzgoje zvezano tudi z vprašanjem, kako poskrbeti, da bo kmečki pridelek, kmečko delo v resnici tudi pravilno in primerno plačano. Brez vsakega dvoma je to glavno vprašanje, ampak če je res, da je potreba splošne izobrazbe ravno pri poljedelstvu največja, in če je obenem res, da je za izobrazbo kmetskega stanu neobhodno potrebno tudi dobro plačano kmetovo delo, potem čisto jasno sledi, da kmečki stan najbolj povzdiguje to, kar imenujemo splošno izobrazbo. In vsled tega je skrb za napredek v kmetijstvu gospodarska skrb, da pride v boljše gospodarske, v boljše gnotne razmere, da se mu bo bolje godilo na podlagi teh načel, kakor sem jih tukaj razvijal, prva in absolutno nujna podlaga za posplošenje naše kulture.

Gospodje, iz teh izvajanj se bo potem lahko razumelo, da je upravičen predlog finančnega odseka, ki priporoča, da naj se tukaj dá za splošno izobrazbo kmetske mladine, moške mladine, zopet nova priložnost. Gospodje ste gotovo te organizacijske določbe »Gospodarske šole« prebrali, in kakor za vse dobro, se gotovo tudi za tako vprašanje živo zanimате in zaraditega nečem stvari, za katero se gre, širše razlagati. Mislim, da bo brez moje prošnje visoka zbornica glasovala za predlog finančnega odseka, ki se glasi:

»1. Deželnemu odboru se naroča, naj jeseni letošnjega leta ustanovi »Gospodarsko šolo« po priloženem načrtu. (Glej dodatek št. IV. — Siehe Anhang Zl. IV.)

2. Deželnemu odboru se dovoli v ta namen kredita 3000 K.«

Deželni glavar:

Debata je otvorjena. K besedi, in sicer kontra, se je oglasil gospod poslanec Kobi.

Poslanec Kobi:

Visoka zbornica! Že v finančnem odseku sem povdarjal svoje pomisleke proti tej šoli, in dolžnost mi je, da svoje misli tukaj v zbornici razložim. Imamo že šolo na Grmu, ki praktično in teoretično izobrazuje sinove kmetskih staršev, mi imamo dalje razna pre-

davanja po deželi, in jaz upam, da je s tem za kmetijski pouk pri nas za enkrat dovolj preskrbljeno. Pametno in umestno pa bi bilo po mojih mislih, če bi se že v ljudskih šolah to pričelo izvrševati, da bi se tam otrokom vcepljala potrebna ljubezen do kmetskega stanu. Vsled tega si dovoljujem staviti sledečo resolucijo:

»Deželnemu odboru se naroča, naj vpliva na deželni šolski svet, da se čimbolj razširi na ljudskih šolah poduk v predmetih, ki so v zvezi s kmetijstvom, da se budi v kmečki mladini zmisel za kmečko življenje in ponavljalne šole kolikor mogoče preosnujejo v kmetijsko-nadaljevalne šole.«

Gospoda moja, mi imamo prav dosti zelo inteligentnih in zelo učenih kmetov, vzemimo n. pr. gospoda Lenarčiča. On se je drznil večraj trditi, da so moji hlevi prazni. Če bi bil jaz tistih nazorov, kakor on, in če bi imel za seboj visoko šolo v kmetijstvu, kakor on, bi morda res prišel do prepričanja, da so boljši prazni hlevi, ampak tako pa, če imam danes 33 konj in 40 glav goveje živine, on ne more trditi, da so moji hlevi prazni. Če bi pa natančno računal, pa bi morda res prišel do prepričanja, da stvar ne nese, ampak v tem sem enkrat vzgojen, moji starši so mi vcepili ljubezen do rodne zemlje, in tako peljem gospodarstvo naprej, bodisi potem že v škodo, ali pa v dobiček.

Gospodje, v tem načrtu se pa nahajajo tudi razni paragrafi. V tem oziru samo to rečem, da čim manj se kmet ubija s paragrafi, tem boljše je zanj. Kmet, ki paragrafe zasleduje, precej rad kmetijo opusti. Če pogledamo nazaj v statistiko sodišč, bomo našli, da je bilo ravno tisti čas, ko je gospod dr. Tavčar izdajal svoj »Pravdnik«, največ pravn, in zakaj? — Ker so ga kmetje v tistem času prebrali in paragrafe zasledovali. Iz tega se je vnelo polno pravn. (Smeh v središču — Gelächter im Zentrum.) — Če to ni res, prosim, prepričajte se v arhivih. Torej takrat se je po Slovenskem vršilo največ pravn, pravde pa gotovo niso v korist nobenemu.

Prosil bi visoko zbornico, da mojo željo po možnosti upošteva.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ne. —

Gospod referent?

Poročevalec dr. Krek:

Hvala!

Deželni glavar:

Tudi ne, — torej glasujemo, in sicer najprej o predlogu finančnega odseka.

Prosim tisto gospodo, ki se strinja z odsekovim predlogom, da izvoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj bomo glasovali še o resoluciji gospoda poslanca Kobija, ki se glasi (bere — liest):

»Deželnemu odboru se naroča, naj vpliva na deželni šolski svet, da se čimbolj razširi na ljudskih šolah poduk v predmetih, ki so v zvezi s kmetijstvom, da se budi v kmečki mladini zmisel za kmečko življenje in ponavljalne šole kolikor mogoče preosnujejo v kmetijsko-nadaljevalne šole.«

Prosim tisto gospodo, ki se strinja s to resolucijo, da izvoli vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Je tudi sprejeta.

S tem je ta točka dnevnega reda rešena in prehajamo k zadnji, to je k točki:

8. b) Poročilo finančnega odseka:

o samostalnem predlogu poslanca dr. Žitnika in tovarišev glede na odškodnino deželi Kranjski za zgradbe kanalov (št. VIII).

8. b) Bericht des Finanzausschusses:

über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Dr. Žitnik und Genossen inbetreff der Entschädigung dem Lande Krain für den Bau der Kanäle (Nr. VIII).

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Predlog svoj sem že utemeljil, kolikor mi je bilo tačas mogoče, v svojem poročilu, katero imate pred seboj že več tednov. Temu bi samo še nekaj rad dostavil, namreč to, koliko država po novem načrtu, katerega je vlada predložila državnemu zboru glede kanalov, prispeva iz melioracijskega zaklada in raznih drugih državnih zakladov za vodne ceste. Tistih 6 dežel, ki naj dobe te kanale, torej Češka, Moravska, Galicija, Nižjeavstrijska, Gorenja Avstrija in Šlezija dobi od leta 1901. do 1910. 185,288.685 K, vse druge dežele, kar jih je, pa samo 81,789.278 K. Za l. 1911. in 1912. je proračunjenih po vladnem načrtu za onih 6 dežel 67,789.161 K, za vse druge dežele pa samo 30,541.252 K. Dalje se od l. 1913. do 1927., torej za dobo 15 let, po tem vladnem načrtu pomnoži melioracijski zaklad na leto za 4 milijone kron, torej v desetih letih za 40 milijonov kron, in ta svota se izključno porabi za onih 6 dežel. Poleg tega dobe še iz

melioracijskega zaklada one dežele na leto 4,300.000 K, na vse druge dežele pa pride samo 3,700.000 K. Dočim je računjenih za dobo prihodnjih 15 let na severne dežele 64,500.000 K, pride na vse južne in planinske dežele samo 55,500.000 K. Kar je torej onih 6 dežel dobilo do l. 1910., potem kar pride nanje v letih 1911. in 1912., in potem pa naprej do l. 1927., znaša vse skupaj 667,577.846 K, na vse druge, planinske in južne dežele pa pride skupaj 167,225.530 K, to se pravi, da dobijo severne dežele petkrat več, kakor pa južne in planinske dežele.

To sem hotel še navesti v utemeljevanje svojega predloga. Za svojo osebo bi najraje predlagal, da naj se zgradba kanalov sploh opusti, ampak to pa ni mogoče, ker je že predložen načrt zakona v državnem zboru; mi ne preostaja drugega, kakor predlagati sledeče:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. C. kr. osrednja vlada se nujno naprosi, da za zgradbe kanalov v Galiciji, Šleziji, Češki, Moravski in Nižje Avstriji dovoli deželi Kranjski primerno odškodnino.

2. Deželnemu odboru se naroča, da sestavi vodnogospodarski program za daljšo vrsto let in zahteva od c. kr. vlade stalne državne podpore. V ta program naj se sprejmejo tudi električne centrale in vodne sile.«

Deželni glavar:

Otvorjam debato.

Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in mi bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je sprejet. S tem je rešena zadnja točka dnevnega reda.

V svrhu odgovora na neko interpelacijo se je oglasil k besedi gospod deželni odbornik grof Barbo.

Landesausschußmitglied Graf Barbo:

Hohes Haus! Der Herr Landeshauptmann hat mir die an ihn gerichtete Interpellation der Herren Abgeordneten Ribnikar und Genossen zur Beantwortung übergeben.

Die Interpellation lautet (bere — liest):

»Deželni odbor je bil kupil za izredno drag denar plemenske prešiče na Nemškem brez dvoma z namenom, da bi se ž njimi poplemenil živinski rod v naši deželi. Kolikor je nam

znano, je plačal deželni odbor za 33 plemenskih svinj 13.137 K 06 vin., za 7 plemenskih mrjascev pa 3984 K 40 vin. Deželni živinorejski nadzornik Legvart zaračunal je pri tem nakupu samo zase 1602 K 09 vin., razentega pa se mu je še priznalo 444 K 91 vin. drugih nakupnih izdatkov. Poleg deželnega živinorejskega nadzornika je kupoval te prešiče tudi še drug zastopnik deželnega odbora. Brez njegovega računa pa znašajo nakupni stroški za 40 plemenskih prešičev že 19.130 K 46 vin. Vsako živinčje je že po tem računu stalo torej povprečno čez 400 K, kar je vsekako zelo visoka cena pri tej vrsti živine.

Sedaj pa beremo v »Anbot und Nachfrage«, Liste Nr. 15, z dne 21. decembra 1911, ki jo izdaja »Zentrale für Viehverwertung, Wien VIII., Lammgasse 4«, ponudbo, s katero se hoče prodati za drag denar kupljene plemenske prešiče izven Kranjske.« (Poslanec — Abgeordneter Freiherr von Apfaltrern: »To ni res!«) »Neverojetno čudno se v tej ponudbi utemeljuje odprodaja izven dežele s tem, da se le radi pomanjkanja krme v deželi odproda to plemensko živino izven dežele.« (Veselost na levi — Heiterkeit links. — Klic — Ruf: »Naj se proda!«)

»Z ozirom na to dovoljujejo si podpisani staviti na gospoda deželnega glavarja naslednja vprašanja:

1. Ali je njemu razpis prodaje na deželne stroške kupljenih prešičev znan?

2. Ali je pripravljen vse potrebno ukreniti, da se dragocene plemenske živine izven dežele ne proda?

3. Zakaj se je poslal razpis v »Anbot und Nachfrage-Liste« in zakaj se je hotelo odprodati za tak drag denar za deželo že pridobljene prešiče?«

Vor allem möchte ich bemerken, daß als Vertreter des Landesausschusses, der hier angedeutet ist, ich nach Deutschland gefahren bin, um mit Inspektor Legvart die Schweinezuchtanstalten zu besichtigen und ein klares Bild zu bekommen darüber, ob es wirklich zweckentsprechend wäre, diese Zuchttiere zu kaufen und hier im Lande einzustellen. Der Landesausschuß hat das für nötig erachtet, weil es sich um eine großzügige Aktion handelte, bei welcher er nicht dem Inspektor die ganze Verantwortung überlassen wollte.

Was die Kosten anbelangt, ist dem Herrn Interpellanten ein Malheur passiert; er ist schlecht informiert oder hat geradezu falsche Informationen bekommen. (Klic na levi — Ruf links: »Kje pa je dobil te informacije? To bi bilo interesantno zvedeti!«) Die Reisekosten für Inspektor Legvart machen nur 362 K 91 h aus! (Klic na levi — Ruf links: »Čujte!«) Der

Betrag von 1602 K, welcher den Herrn Interpellanten zur Behauptung verleitet hat, Inspektor Legvart hätte ihn zu Reisekosten bekommen, datiert daher, daß die Zuchtschweine in Laibach per Nachnahme angekommen sind und daß dieser Betrag für Transportkosten und Zoll gezahlt werden mußte.

Das war Samstag abends! Die Landeskassa war nicht offen, und niemand war da, der das Geld hergeben würde, kurz gesagt: eine große Verlegenheit! Damit die Tiere nicht bis zum nächsten Tage in der Frühe in den Waggonen bleiben mußten, um dann erst verladen zu werden, hat Inspektor Legvart das Geld aus Eigenem erlegt und es dann später, — es hat wegen der Förmlichkeiten ziemlich lange gedauert, — etwa nach sechs Wochen von der Landeskassa zurückerstattet erhalten. (Veselost — Heiterkeit.)

Das ist also der Betrag, welchen Inspektor Legvart für diese Zuchtschweine bezogen hat. (Klic na levi — Ruf links: »Nova blamaža za Ribnikarja!«)

Nun, ich glaube aber auch, daß der Herr Interpelant die betreffende Notiz eigentlich nicht richtig gelesen hat. Er sagt: Wie kommt es, daß dieses teure Zuchtmaterial jetzt außer Landes verkauft wird?

Ich möchte nun die Annonce verlesen. Dieselbe lautet (bere — liest):

»K r a i n.

Die k. k. Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach bietet zum Verkaufe Zuchtferkel im Alter von 2 bis 3 Monaten und älter, Nachzucht von Original Meyerschen Edelschwein in Friedrichswert und Original Hoeschen-schen veredelten deutschen Landschwein in Neunkirchen in der Altmark, aus den drei Landschweinezuchtanstalten. Der Verkauf nach außerhalb des Landes geschieht nur wegen Futternot im Lande. Den Verkauf vermittelt die k. k. Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach, welche auch für die Zuchtechtheit der Ferkel garantiert.«

Also, bitte, die Zuchtschweine sind vor zwei Jahren gekauft worden und waren damals einhalb bis ein Jahr alt, und hier werden Zuchtferkel im Alter von 2 bis 3 Monaten zum Verkaufe angeboten. Es handelt sich also nicht um Schweine, die in Deutschland gekauft worden sind, sondern um ihre Nachzucht, was ja in der Notiz auch ausdrücklich erwähnt erscheint.

Meine Herren, es ist ja ein sehr erfreuliches Zeichen, daß wir durch diese Einfuhr von Original-Zuchtschweinen schon in die Lage gelangt sind, die Nachzucht schon außer Landes exportieren zu können.

Unsere Statuten verpflichten die Inhaber der Zuchtstationen, die Nachzucht von den angekauften Tieren an den Landesausschuß abzugeben, soweit er Bedarf hat, um sie an andere Besitzer zu halbem Preise abzugeben. Daß man aber die Inhaber der Anstalten und Stationen verpflichten sollte, daß sie überhaupt keine Schweine verkaufen dürften, das wäre doch etwas zu weitgehend. Und nachdem heuer nicht viele Gesuche eingereicht wurden, um neues Zuchtmaterial zu erhalten, da ja Futternot eingetreten ist, so ist es selbstverständlich, daß die Leute die Nachzucht anderwärts verkaufen, und von der Landwirtschaftsgesellschaft sowie von der Wiener Zentrale für Viehverwertung ist nur löblich, wenn sie die interessierten Kreise darauf aufmerksam machen, daß wir hier in Krain eine Nachzucht von originalimportierten Tieren zu verkaufen haben und daß dadurch gezeigt worden ist, daß sich in unserem Lande auch die Schweinezucht auf einem sehr hohen Niveau befindet. (Klic — Ruf: »Tako je!«)

Ich glaube also, daß der Herr Landeshauptmann nichts unternehmen wird, um diesem »Unfug« zu steuern.

Gleichzeitig bitte ich, diese Antwort auf die Interpellation zur Kenntnis zu nehmen. (Živahno odobravanje na levi in desni — Lebhafter Beifall auf der Linken und rechts.)

Deželni glavar:

Prihodnja seja visoke zbornice bo v petek, dne 16. t. m., ob 11. uri dopoldne, in sicer s sledečim dnevnim redom. (Glej dnevni red prihodnje seje — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Po plenarni seji je seja kmetijskega odseka v dvorani kluba Slovenske Ljudske Stranke.

Imunitetni odsek ima tudi sejo takoj po plenarni seji, in sicer v prostorih veleposestva.

Ustavni in občinski odsek zboruje jutri, dne 15. t. m., ob 1½10. uri dopoldne v prostorih Slovenske Ljudske Stranke.

Upravni odsek ima danes sejo ob 4. uri popoldne v prostorih veleposestva, in finančni odsek tudi danes popoldne ob 4. uri v sobi narodnonapredne stranke.

Seja je zaključena.

Konec seje ob 1. uri 50 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 1 Uhr 50 Minuten nachmittags.

Dodatek. - Anhang.

I.

Interpelacija

poslanca Matjašiča in tovarišev do gospoda deželnega glavarja v zadevi vodovoda Sinji vrh, okraj Črnomelj.

Vprašamo gospoda deželnega glavarja, kdaj bo deželni odbor poslal tehnika, da bo napravil v ta namen potrebne načrte za ta potreben vodovod, da se čimpreje prične?

Ljubljana, 14. februarja 1912.

Matjašič l. r.

Drobnič l. r., dr. Zajc l. r., Dimnik l. r., Lavrenčič l. r., Hladnik l. r., Dular l. r., Fr. Demšar l. r., Jarc l. r., Perhavec l. r., Zabret l. r., Jaklič l. r., Vehovec l. r.

II.

Samostalni predlog poslanca Matjašiča in tovarišev.

Visoki deželni zbor naj sklene:

C. kr. deželna vlada se pozivlja, da stopi v dogovor s c. kr. deželno vlado hrvaško v zadevi zgradbe mostu pri Luščici čez Kolpo, okraj Črnomelj.

Kot prepotrebni most bi služil:

1. lokalnim interesom,

2. pa bil velikanskega pomena v zadevi splošnih koristi za kranjske in hrvatske potrebe.

Ljubljana, 14. februarja 1912.

Matjašič l. r.

Drobnič l. r., Hladnik l. r., dr. Zajc l. r., Dular l. r., Perhavec l. r., Dimnik l. r., Fr. Demšar l. r., Jaklič l. r., Jarc l. r., Zabret l. r., Lavrenčič l. r., Vehovec l. r.

III.

Samostalni predlog

poslancev Pibra, Pogačnika in tovarišev glede železniških postaj na gorenjskih železnicah.

Deželni odbor se pozivlja, da vpliva na železniško ministrstvo, naj zaradi vedno bolj

množičnega se prometa razširi na državni železnici Ljubljana—Trbiž postajališča Žirovnica, Radovljica in Otoče v prave postaje.

Nadalje se naroča deželnemu odboru, naj vpliva na železniško družbo lokalne železnice Kranj—Tržič, da ustreže opetovani prošnji občine Križe ter napravi prepotrebno postajo Križe pri Tržiču.

Ljubljana, 14. februarja 1912.

I. Piber l. r.

Pogačnik l. r., Šusteršič l. r., Jaklič l. r., Hladnik l. r., Matjašič l. r., Lavrenčič l. r., Ravnikar l. r., Dular l. r., Fr. Demšar l. r., dr. Zajc l. r., Dimnik l. r., Perhavec l. r., Drobnič l. r.

IV.

Priloga k poročilu finančnega odseka o ustanovitvi »Gospodarske šole«.

ORGANIZACIJSKE DOLOČBE ZA »GOSPODARSKO ŠOLO«.

§ 1. »Gospodarska šola« naj podaja kmečkim mladeničem ono splošno kmetijsko izobrazbo, ki jim je potrebna za obisk specialnih šol. Vzbuja naj zanimanje za nadaljno izobrazbo, goji razumevanje gospodarskega in javnoupornega življenja ter vzgaja mladeniče za zavestne člane upravnih avtonomnih zastopov.

§ 2. »Gospodarska šola« traja od 1. novembra do 31. marca vsakega šolskega leta.

§ 3. Poučujejo na šoli deloma učitelji Slovenske trgovske šole v Ljubljani, deloma pa strokovnjaki, ki delujejo v praksi. Vodi jo ravnatelj »Slovenske trgovske šole«.

§ 4. Pogoj za sprejem v šolo je neomadeževano življenje, dovršena ljudska šola in dopolnjeno 16. leto starosti.

§ 5. Za sprejem v »Gospodarsko šolo« plača vsak slušatelj 5 K vstopnine, toda nikake šolnine.

§ 6. Za slušatelje se sestavi poseben disciplinarni red, ki urejuje njih bivanje na »Gospodarski šoli«.

Učni načrt.

Predmeti	Število ur na teden		Vsota vseh učnih ur
	prva 2 meseca	zadnje 3 mesece	
1. Slovenski jezik in spisje	8	6	136
2. Računstvo in knjigovodstvo	6	6	120
3. Domožnanstvo	2	2	40
4. Ustava in uprava	8	2	88
5. Kmetijstvo	14	14	280
6. Trgovsko in obrtno pravo	—	4	48
7. Civilno in kazensko pravo	—	4	48
Skupaj	38	38	760
Telovadba (neobvezna)	2	2	40
Skupaj	40	40	800

UČNI NAČRT »GOSPODARSKE ŠOLE«.**Slovenski jezik in spisje.**

(Prva 2 meseca po 8 ur, zadnje 3 mesece po 6 ur na teden.)

a) Razumevanje čtiva po vsebini in obliki ter spretnost v izražanju misli.

b) Pouk naj vsebuje zanimanje za čtivo in poda vpogled v važnejša dela domačega in svetovnega slovstva.

c) Slovenski pouk naj odstrani jezikovne napake ter dovede do pravilnosti lažjih sestavkov. Tudi je učence navajati za sestavo po obliki pravih sestavkov, dopisov, vlog in prošenj.

Nakratko je očrtati pomen slovstva za razvoj narodov, zlasti v socialnem in kulturnem oziru. (Gogolj, Turgenjev, Beeche-Stove, Dickens, De Amicis, Sienkiewicz.) Vzporedno je čitati odlomke iz tozadevnih spisov.

V razumevanju domače zgodovine Slovencev in Hrvatov je čitati odlomke iz spisov najboljših slovenskih in hrvaških pisateljev. Ozirati se je na spise, povesti in romane, ki obravnavajo rimsko dobo, pokristjanjenje, srednjeveško viteštvo, turške vojske, kmetske upore, reformacijo in protireformacijo, francosko dobo ter kmetsko življenje 19. stoletja.

Ob priliki je podati pojasnila o posameznih slovstvenih panogah (epiki, liriki, dramatični itd.) ter obenem opozarjati na najboljše slovenske in hrvaške pesnike in pisatelje.

Za izobrazbo v slovenskem jeziku je obnavljati čtivo, razporejati misli in sestavljati kratke dopise, pisma, prošnje, poročila ter je po možnosti gojiti tudi predavanja.

Pravopis in nauk o ločilih je obravnavati ob Levčevem »Pravopisu« sistematično.

Računstvo in knjigovodstvo.

(6 ur na teden.)

Zmožnost izvrševati račune, ki se pojavljajo v kmetijski praksi, voditi knjigovodske zapiske za srednje kmetijstvo ter sodelovati pri enostavnih kmetijskih zadrugah.

Štirje osnovni računski načini z neimenovanimi in imenovanimi, celimi in decimalnimi števili. Razlaga natančnega merskega in utežnega sestava. Avstrijsko-ogrski novčni sestav.

Razmerja in sorazmerja, sklepovni računi, uporaba sorazmerij. Poprečni in družabni račun. Odstotni račun od 100 in njegova uporaba za praktične slučaje. Obrestni račun. Obrestno obrestni račun z amortizacijskimi načrti.

Iz geometrije: Najnavadnejše oblike in telesa, njih merjenje in cenitev.

Iz knjigovodstva: Načrt enostavnega knjigovodstva z ozirom na kmetijske potrebe. (Pomen knjigovodstva, inventarij, posamezne knjige, vpisovanje, letni zaključek.) Knjigovodstva v kmetijski hranilnici in posojilnici (Rajfajznovki) z večmesečnim načrtom in bilanco.

Knjigovodstvo drugih kmetijskih zadrug zlasti mlekarskih le v toliko, v kolikor se loči po knjigah od kmetijskega knjigovodstva, z nekaterimi vpisi brez zaključkov in bilanc.

Pouk naj se v bistvu naslanja na potrebe knjigovodstva in je računstvo ter geometrija (merjevstvo) poučevati le ob knjigovodskih analogah.

Domožnanstvo.

(2 uri na teden.)

Poznavanje zgodovine slovenskega in hrvaškega naroda v okrožju zgodovine Avstro-Ogrske monarhije ter gospodarskega stanja zlasti po slovenskih in hrvaških deželah.

Prihod avstrijskih Slovanov, sosebno Slovencev, v njih sedanja bivališča. Opis pri krajih, ki so jih zasedli, in narodov, ki so prej bivali v teh pokrajinah. — Zgodovinski ostanki, njih pomen in kako je ravnati z njimi. — Gospodarska in politična organizacija starih Slovanov. — Prodiranje Nemcev v alpske dežele. — Slovenci pod oblastjo Bajuvarov in Turkov. — Pokristjanjenje Jugoslovancev in posledice. — Gospodarske in politične razmere Slovencev in Hrvatov. — Združenje Slovanov pod Habsburškim žezlom. — Boji s

Turki. — Širjenje protestantizma med Slovani. — Kmečke vstaje in njih vzroki in posledice. — Cesar Jožef II., njegovo delovanje v prid kmeta in obrtnika. — Napoleonova doba in nje pomen za Slovence in Hrvate. — Novejša zgodovina Slovencev in Hrvatov, posebno z ozirom na gospodarsko in politično osvoboditev kmeta. Zemljepisje: naj obsega gospodarsko zemljepisje Avstro-Ogrske monarhije sploh, sosebno pa slovenskih dežela. Ono naj pokaže gospodarsko stanje monarhije v primeri z najvažnejšimi državami sveta, sosebno z ozirom na kmetijstvo, živinorejo in gospodarstvo. Pokaže naj se pa tudi pomen industrije za današnji gospodarski položaj monarhije. — Politično zemljepisje v zvezi z zgodovino in gospodarskim zemljepijsjem.

Ustava in uprava.

(Prva dva meseca po 8 ur, zadnje 3 mesece po 2 uri na teden.)

Poznavanje važnih v vsakdanje življenje segajočih zakonov in naprav sploh, ki zadevajo ustavo, pravosodje, javno upravo in gospodarstvo javnopravnih organov.

I. Ustava.

Uvod. (Človek družabno bitje.)

A. Nakratko je pojasniti razmerje med avstrijsko in ogrsko državno polovico. Skupne zadeve, nagodbe in kvota. Ustava v avstrijskem državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel. Cesar in parlament. Državna zakonodaja.

B. Deželna avtonomija in deželni zbori.

C. Občinska samouprava.

II. Pravosodje.

A. Civilno pravosodje.

Uredba in pristojnost sodišč, pravdne stranke, sodno postopanje, pravni leki, nesporno postopanje in izvršilno postopanje.

B. Kazensko postopanje.

Stranke v kazenski pravdi, uvodno postopanje, glavna razprava, pravi leki in izjemna sodišča.

III. Uprava.

A. Organi javne uprave.

1. Državni upravni organi. Sestave in delokrog ministrstev, najvišjega računskega dvora, političnih in deželnih oblastev, političnih okrajnih oblastev, finančnih ravnateljev, deželnih, okrajnih in krajnih šolskih svetov, rudarskih oblastev.

2. Avtonomni upravni organi. Deželni odbor, občinski odbori, občinska starešinstva in županstva, gospodarski odbori, okrajni cestni odbori, zdravstveno-okrožni zastopi. Kmetijske stanovske zadruge.

B. Predmet javne uprave.

Pregledno naj se razlagajo lovski zakon, vodopravni zakoni, postopanje pri zagrajevanju hudournikov (prošnje za državne in deželne podpore) istotako pri melioracijah in agrarskih operacijah, dalje gozdni zakoni, obširneje pa cestni zakon. Šolski zakoni.

Občinsko gospodarstvo (občinski red), zdravstvena služba občine, ubožna preskrba, državljanstvo in domovinske pravice.

Poselski red, zavarovanje proti bolezni in nezgodam, stavbena in požarna policija. Vojni zakon (le najvažnejše točke zlasti glede olajšav posestnikom podedovanih kmetij, podpore rezervistom oziroma družinam). Shodni in društveni zakon.

IV. Finančna veda.

Proračuni javnopravnih organov (potrebščina, pokritje). Davki, doklade in naklade (užitnina), pristojbina. Carina in carinska politika. Način posojil javnopravnih korporacij.

Kmetijstvo.

(14 ur na teden.)

Razumevanje vseh narodnih in gospodarskih pojavov, ki zadevajo kmeta, zlasti razumevanje narodnih predpogojev uspešnega kmetijstva, lastnega dela na kmetiji in kmetijsko-gospodarskih odnošajev.

Kmet na domačiji, njegove potrebe in sredstva.

a) Rastlinstvo, v kolikor je njegovo poznavanje kmetu potrebno. Biologični pojavi: rast, deli rastlin, hrana, delitev dela po organih. Zunanji vplivi na rastline: Svetloba, mraz, vročina, suša in vlaga, klimatične razmere; rastlinske bolezni; razmnoževanje in podedovanje. V zvezi s temi pojavi rastlinstva je podati učencem glavne pojme zlasti anorganske kemije, ki so potrebni za razumevanje rastlinske fiziologije. Obdelati je torej eksperimentalno: sestavine zraka, vode in prsti ter koncem urediti kemijsko znanje v sistem. Natančnejše je obravnavati naravna in umetna gnojila v kemijskem oziru. Sproti je opozarjati tudi na rudninske in zemljepisne razmere domačega polja ter pojasniti tudi posebno važne geološke pojave.

b) Domače živalstvo, v kolikor ga kmet redi; najvažnejši živalski škodljivci. Ob posameznih zgledih je popisati notranji ustroj

živalskega telesa, hranjenje in rejo ter pogoje uspešne živinoreje. (Hlevi, krma, pitanje, bolezn.)

c) Rastlinski in živalski pridelki, ki jih kmet prodaja. V zvezi s poukom rastlinstva in živalstva je empirično obdelati kmetijsko orodje in kmetijske stroje.

Koncem je podati pregled kmetijskega tehničnega gospodarstva, zlasti pa obdelavanja melioracij in gnojenja.

d) V specialnem je izvršiti večletni kmetijski načrt z ozirom na gospodarstvo. Začrtati je s pomočjo knjigovodstva uspeh tega gospodarstva ter nepretrgoma opozarjati na narodnogospodarske naprave, ki vplivajo nanj, zlasti vpoštevati naprave, ki urejujejo cene in dajejo kmetu priliko za trgovsko kalkulacijo. Ves pouk naj se vrši le na podlagi učencem znanih predmetov, vzetih iz neposrednega kmetovega okoliša. Napravljati je poučne ogledе v zadružna podjetja, na vzorne kmetije in v važnejše tovarne. Za pismene naloge naj služijo opisi teh ogledov in načrti kmetijskih posestev ter njih gospodarstva.

Trgovsko in obrtno pravo.

(Zadnje 3 mesece po 4 ure na teden.)

Pregledno opazovanje zakonov in naprav, ki omogočajo tudi kmetu kupčijo z lastnimi pridelki in izdelki; poznavanje zakonov o gospodarskih zadrugah in temeljnih zakonov, predpisov obrti.

A. Zamenja. Kup in prodaja. Blago. Denar. — Kupčevalci. Trgovci, tvrdka, trgovske družbe, trgovsko pomožno osebje. — Trgovske pomožne obrti: komisijonar, špediter, agent, tovarnik. — Trgovinska sredstva: Železnice, plovstvo, pošta, brzjav, zavarovanje, sejmi, carina, monopoli, svobodna trgovina. — Trgovske knjige. Sklepanje, izpolnitev in zagotovitev kupčije.

Pojem in vrste menic. Bistveni deli menic. Menični kolek, menična sposobnost, žiro, akcept, plačilo, protest. Obveze meničnih dolžnikov, pravice meničnih upnikov. Trgovina z denarjem, menicami in vrednostnimi papirji. Banke, borze.

B. Pojem in vrste gospodarskih zadrug, pravila, tvrdka, zadružni register, zadružne knjige. Članstvo, deleži, pravice in dolžnosti članov, zaveza (jamstvo) članov. — Načelstvo, nadzorništvo, občni zbor, njih delokrog, pravice in dolžnosti. Razdružba zadruga, likvidacija, konkurz. — Revizije zadrug, zadružne zveze in revizijska oblastva, oprava revizije, poročilo, odprava napak. Pravice in dolžnosti revizorjev. Davčne olajšave zadrug.

C. Pojem svobodnih, rokodelskih in koncesijoniranih obrti. Pričetek, obseg, izvrševanje in ugasnitev obrtnih pravic. Obrtnostne zadruga.

Civilno in kazensko pravo.

(Zadnje 3 mesece po 4 ure na teden.)

Samostojno presojanje dnevnih manjših sporov v zmislu deželnega zakona o posredovalnih občinskih uradih.

A. Civilno pravo.

I. Stvarno pravo.

Zasebno in javno premoženje premožnih stvari in pomen tega razločevanja. Razložek med posestjo in lastnino.

a) Posest: pojem in obseg. Predmet posesti in način posedovanja. Način pridobitve posesti. Naslov posesti. Resnična in nepoštena posest, prva posestnika, motenje posesti, postopanje pri motenju posesti (form. tožbe), nevarnost posesti, povzročena po novih stavbah, in pomočki zoper njo.

b) Lastnina: pojem in obseg, solastnina, omejitev lastnine v prilog skupnosti, cestni zakon, železnice, pridobitev lastnine. Živali (lov), zgubljene reči, zaklad, prirastek, prodaja, prememba lasti po stavbi in obdelovanju stvari, postopanje pri lastninski pravdi (form. tožbe), priposestovanje lastninske pravice. Glavna določila in obrazci zemljiške knjige.

c) Služnosti: pojem in vsebina, različna med osebnimi in stvarnimi služnostmi, osebne služnosti uživanja, porabe in stanovanja. Stavbne služnosti. Poljske služnosti, pota, nabiranje lesa, zajemanje vode, odpeljava dežnice, pašnje, postopanje pri služnostni pravdi s form.

d) Zastavna pravica: pojem in predmet, vrsta in vsebina, ustanovitev formalne pravice, pravice in dolžnosti upnika, dolžnosti in pravice zavezanca.

II. Pogodbe:

Pogodbe in njih pomen, veljavnost pogodbe, pomota pri pogodbah, predmet pogodbe, oblika pogodbe: zasebne in notarske, utrditev pogodbe: ara, odškodnina pri pogodbah, dogovor o pogodbi.

Vrste pogodb:

a) daritev, pomen in predmet, veljavnost daritve, preklık daritve;

b) shranitvena pogodba: pravice in dolžnosti obeh strank;

c) posojilo: predmet, pravice in dolžnosti pogodnikov, dolžno pismo s form. obresti, poroštvo;

d) pooblastilna pogodba: pomen pooblastila in obseg, dolžnosti in pravice strank;

e) kupna pogodba: določila o ceni in blagu, dolžnosti in pravice pogojnikov, vrste te pogodbe: predkupna na poskus (formularji);

f) najemna pogodba: pomen in predmet, pravice in dolžnosti strank, odpovedi: zasebne in sodne, odpovedno postopanje;

g) delavske pogodbe: vsebina, pravice in dolžnosti strank, pravno varstvo najemnikov dela.

III. Družinsko pravo.

Pravice in dolžnosti mladoletnih, o varuhih, o nezakonskih otrocih, o dotah, o darilih med možem in ženo, vzajemno dedna pogodba, skrb za ženo.

IV. Dedno pravo.

Poslednja volja in nje oblike in pogoji (form.), sodni testament, volila, njih vrsta in

vsebina, izpodbijanje poslednje volje, tozadevno postopanje, postavno nasledstvo brez testamenta, upravičeni dediči, njih pravni pripomočki, dolžni delež in njegovo izračunavanje, pogoji dolžnega deleža, vštevanje v dolžni delež, mandatno postopanje, plačilni nalog.

B. Kazensko pravo.

Pojem krivde in zadoščenja. Pojem krivice v zasebnem in skupnem življenju. Pojem rehabilitacije. Razlika med zločinom, pregreškom in prestopkom. Kazni, njih pomen in vrsta. Vrsta zločinov: uboj, nasilstvo, tepež, motenje vere, goljufija, kriva prisega, krivda, tatvina, pomaganje pri hudodelstvu.

Vojaški pregreški. Zastaranje kaznivosti. Olajšalne in obtežilne okoliščine. Pregreški mladoletnih. Nastopanje pred sodnijo. Občevanje s pričami. Prestopki izvirajoči iz sosilstva. Pomen prisege in pričevanja. Komu je dana prisega. Postopanje pri deželni in pri okrajni sodniji. Pojem časti in njena žalitev.

